

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR

General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE:

pentru cititori .. .. . 30 Lei
„ autorități .. .. . 60 Lei
„ întreprinderi financiare .. .. 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“

V. DUMITRIU

RECTORUL UNIVERSITĂȚII CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar de Redacție: **VASILE D. CHIRU** (Telefon No. 15-74)

Administrația: Str. Dorobanților 11

FRAUDELE

Vorba deși nu este veche, a început să fie înpământenită și la noi. Gazetele, în fiecare zi, ne povestesc descoperirea unei fraude nouă și din ce în ce mai mare.

Cuvântul fraudă, a început să-și îndulcească înțelesul, să fie strecurat în sufletele noastre cu oare care duioșie, cu oare care blândețe.

Fraudă în sus, fraudă în jos, în fie care zi fraudă, s'a obișnuit auzul nostru cu vorba, și înțelesul ei nu mai trezește în noi groaza. În locul spaimii se deșteaptă în noi un fel de milă pentru cel prins, un fel de ciudă că reputațiile se rostogolesc, că pedestalul fraudei pe care s'a înălțat atât de sus triumfătorul X sau Y, a fost dărâmat de un repericopsit de ipstat, căruia îi mor copiii de foamă.

Si compătimim pe cel prins, cu un fel de regret: „Blue frate, Popescu, băiat deștept și să opereze atât de prost“ — varsăm un fel de ură asupra umilului agent, ce a îndrăznit să pună mâna în gâtul banditului: „Să se învețe minte, Popescu tot scapă, e bine cu toată lumea, și o să-l dea afară din slujbă. Auzi Dumneata, ce îndrăzneală, un „zidar“ să „curețe“ o bonboană de băiat.“

Când fraudă e mare, și întrece sumele obișnuite, mai ne oprim o clipă din treburi și admirând îndrăzneala tâlharului, ne încheiem gândul:

„Păcat de așa băiat; dar, tot scapă el, are și ce chetui și ce-i rămâne.“

Și așa, pe nesimțite, cuvântul fraudă, nu mai ne zguduie iar în sufletele noastre, ale celor mulți și umili se statornicește credința că totul e de vânzare în lumea asta, că hoția sub firma fraudei e legea, iar cinstea, învechita cinstea, este nelegiuirea, căreia trebuie să-i se deschidă larg porțile pușcării.

Nu. Nu trebuie ca în cugetele noastre să se așeze neașteptată credință. Starea obișnuită, e viața cinstită, nu hoția. Hoții sunt cei puțini, nu cei mulți. În țara asta binecuvântată de Dumnezeu, de-au apărut după ploaia de sânge a războiului, buruieni otrăvite, să le plivim din ogorul nostru cinstit, fie ele buruieni crescute în ghiveciuri sub geamuri de case mari, fie ele din mătrăguna câmpurilor întinse.

Să nu înducim înțelesul vorbeii. Tâlharul ce fură din hrana soldatului, să se procopsească, nu face fraudă, ci tâlhărie.

Cel pus de țară să cumpere, și mărește prețul ca să-și umple buzunarul, e un criminal.

Cel ce împarte dreptatea pe bani și hatâr e un bandit.

Cel ce, și vinde puterea slujbei în care se află, e un netrebnic.

Cel, ce fură banul statului, banul nostru al tuturor, nu săvârșește fraudă, ci tradare de patrie.

Ori cât de sus ar fi ei în dregătorii statului, ori cât de jos în slujbele ce și le vând, de ai noștri, ori străini, nu e tărpe pe care noi să nu o putem înfrânge, nu e pedestal făurit din granitul necinstei să nu-l dărâmăm, nu e putere pe lume care să ne poată opri avântul. Legile sunt cu noi, fiindcă cinstea întregului nostru neam este cu noi.

Să nu ne oproască șfiala de a nu chema la răspundere în fața sfintei dreptăți, tâlharii ori unde i am găsi, de a nu ne strica bunul renume față de streini! Streinii ce ne-au plătit conștiințele, ce ne-au cumpărat dregătorii, ce au reparat pe din două cu ei, socotelele încărcate ale furni-

zorilor, streinii ce și îngăduie credința că totul se cumpără la noi, îi cunosc, și îi știu de când au jefuit în cârdășia lor.

Nu se poate ca țara asta, în care a bătut atâta suflet, nu se poate ca sufletul neamului nostru ce nu și-a precupețit pînă, nu se poate ca poporul nostru Românesc atât de cinstit în veacurile trecute, să fie astăzi un neam de bandiți.

Cum, murind sutele de mii de viteji pentru împlinirea visului înfrățirii noastre, au luat cu ei în mormântul lor și dincolo și dincoace de Carpați, toată virtutea neamului nostru?

Cum, nu au rămas cu viață decât numai netrebnicii și cei răi?

Nu, nu se poate.

Zguduirea adâncă a războaiului, a scos la iveală în toate îndetănicirile vieții noastre și mulți oameni răi ce viermuiau în umbră.

Pe hoiturile vitejilor ce ne-au mărit țara, s'au așezat mulți corbi, pe rănile încă deschise de războiu, colcăie mușta.

Să tăiem fără milă, să desinfectăm trupul țării noastre mărite, fie că poroizii îi găsim la cap, fie că încearcă cangrena necinstei, să se alăturească la picioare.

Și stă în puterea noastră a celor mulți să curățăm țara de lepră.

Să nu ne temem. Intre fruntașii țării rămași cinstiți avem sprijinul tot, justiția și armata țării ne cheazășuește încercarea.

Când cunoașteți tâlharul dați-i pe față. Când vă cer bani pentru a vă face serviciile ce vi se cuvin și pentru care țara îi plătește, puneți-le mâna în gât. Când aflați din colțisorul vostru umil că furnizorii au împărțit câștigul cu bandiții, strigați în gura mare. Când cei pe cari îi știți sărmani, cu o singură pereche de țări și astăzi au palate, bănci și moșii, nu vă sfițiți și spuneți-le pe nume cum îi cheamă.

Ne adresăm vouă, întregel suflări românești, rămasă cinstită în vârtejul nebuniei, ne adresăm vouă celor mulți să nu vă fie teamă. Cum voi, frații și copiii voștri ați știut purta cu atâta vitejie războiul glorios pe frontul luptei îndărjite, ajutați-ne să purtăm lupta biruitoare și pe frontul moral.

Nu se poate să nu cunoașteți pe mulți tâlhari ce s'au îmbogățit din necinste.

Nu se poate ca voi înșivă să nu fi fost furati, să nu vi să fi pretins și să nu fi dat gologanul vostru când va pleznit buza de vre-o nevoie. Nu se poate să nu fie dintre voi oameni cari ați văzut târguiala multor conștiințe. Ați tăcut, fiindcă firea voastră lertătoare a socotit că va veni îndreptarea.

Ați tăcut mulțumiți că vi s'au făcut treburile, ați tăcut fiindcă vați sfiit socotind că sânteți prea mici să dărâmați pe cei ce au ajuns prea sus, ați tăcut fiindcă vorba minunată: fraudă, a poleit însemnătatea adevărată a tâlhăriei și a crimei.

Nu mai tăceți astăzi. Fără șfială, spuneți-ne-i nouă, arătați-ne nume și fapte. Arătați-ne cum ați fost jefuiți și de cine, arătați-ne care au târguit serviciile lor, care sau înavuțit prin hoție și fraudă.

Noi vom cerceta cele arătate de voi, și când adevărul va răsări luminos din spusete voastre, urgia nu va cunoaște piedici și vom scoate bandiții din ori ce înălțime sau cocotat, din oricare adânc s'au cultărit.

Nu mai luați în glumă vorba fraudă, înțelesul ei este mai greu decât lepedea unui mormânt. **V. Chiru.**

Democrație cuminte

În munții de Alpi, între Tirolul austriac și Germania de meazăl, Italia și Franța este un stat mic, numit Elveția sau Șvițera. E republică și republică a fost de când se pomenește de el în Istorie. Locuitorii erau pe vremuri aproape toți țărani, cari se ocupau cu creșterea vitelor. Acum sunt și câteva orașe frumoase, în cari locuitorii se ocupă și cu industria. Afară de aceea câștigă foarte mult dela străinii, cari vin mai ales vara din toată Europa și America, ca să petreacă în Elveția și să guste frumusețile acestei țări, în care e o rânduială și o curățenie, cum nu găsești altă parte.

Cea mai mare parte a locuitorilor vorbesc nemțește, o parte mai mică la apus-meazăl franțuzește, o parte și mai mică la meazăl italienește, iar într'un județ se vorbește o limbă numită ladina, care aduce cu a noastră și cu cea italienească. Dar toate aceste popoară trăesc în pace și în frăție, căci nici unul din ele nu încearcă să oprească dezvoltarea culturală și economică a celorlalte, cum ni s'a întâmplat nouă sub stăpânirea ungurească.

Țara e împărțită în cantoane, un fel de județe, cari fiecare țară are camera lui pentru a hotărî în treburile mai mărunte. Întreaga țară are apoi și o camera comună, în care se adună deputații din toate județele la un loc. Și acolo deci e cărmuire democratică, adică poporul hotărăște prin deputații, ca la noi și senatorii lui, ce legi le trebuie pentru binele obștesc.

În Șvițera, felul de-a face legile se deosebește însă de felul din toate celelalte camere ale țării lor de pe pământ. Și acolo votează camera sau parlamentul legile, cari sunt trebuincioase, dar înainte ca ele să poată fi aplicate, trebuie să le mai voteze odată poporul întrunit în adunări populare.

S'ar crede acum, că poporul din Șvițera va vota numai legi, cari să-l scutească cât mai mult de impozite (biruri, dări), și cari să-l cam lase să facă ce va vrea el. Dar nu e așa, căci poporul elvețian s'a dovedit de multe ori mai cuminte, decât deputații lui. Iată câteva exemple.

1. În camera cantonului Basel, majoritatea o au socialiștii, ba sunt și câțiva comuniști, adevă descreeați în felul bolșevicilor din Rusia. Camera cantonului a votat o lege, care împunea societăților financiare (bănci etc.) și industriale (fabrici, mine ș. a.) și capitaliștilor mari cu un bir (dare) foarte mare. Iară venitul multora, cari la noi ar fi socotiți bogăți,

era impus foarte puțin. Legea aceasta trebuia prezentată poporului, ca să-și dea și ei părerea. Ei bine, poporul a răspuns-o! Au răspuns-o chiar aceia, cari ar fi avut să plătească, dacă s'ar fi votat, un bir mai mic! Pentru ce? Li s'a spus: „Oameni buni, puteți vota legea aceasta, dar atunci cea mai mare parte a societăților financiare, industriale și a capitaliștilor vor pleca din cantonul Basel și atunci mii de oameni, cari își câștigă pâinea de toate zilele lucrând în ele, vor rămânea pe drumuri. Iar cantonul nostru nu va încasa nici un bir dela ele.” Poporul a înțeles, căci și-a dat seamă, că dacă e cu dreptate ca cel bogat să plătească bir mai mare, această să se facă potrivit cu averea lui; ceilalți cetățeni trebuie să plătească tot potrivit cu averea lor.

2. Codul penal militar (legea militară de judecată) știm cu toții, că e cu mult mai aspră decât codul penal pentru civili. Soldatul, care a călcat un articol (paragraf) din codul penal militar, e cu mult mai aspru pedepsit, decât civilul, care a călcat același articol. Guvernul Elveției a hotărât să intrebe poporul, dacă nu ar fi bine să se șteargă codul penal militar, ca să se judece și în armată după codul penal civil. La votare aveau să la parte toți bărbații elvețieni dela 20 de ani în sus, între cari și cei vre-o două sute de mii de soldați negradați (de rând.) S'ar crede, că acestora, precum și fraților și părinților lor să nu-le

placă aspra lege militară și să voteze pentru ștergerea ei. Dar nu s'a întâmplat așa. Frunțașii lor i-au luminat, că o armată fără disciplină militară, adică aspră, nu-și poate îndeplini datoria contra dușmanului dinăuntru și din afară, cum s'a dovedit în Rusia, în fostă Austro-Ungaria și în parte chiar și în Germania. Cumințele popor elvețian a înțeles lucrul acesta și împreună cu cei două sute de mii de soldați simpli au votat pentru păstrarea codului penal militar.

3. Am spus la început, că în Elveția petrec, mai ales în lunile de vară, mulți străini bogăți. Cum nu au nici un lucru, dar bani destui, mulți dintre ei și-ar petrece bucuria vremea cu jocuri de cărți, în cari se pot câștiga, dar mai ales se pot pierde bani mulți (jocuri de hazard). În localitățile, unde se fac astfel de jocuri, trebuie să se plătească cu taxe mari, cari sunt ale statului. Fiindcă jocurile acestea nenorocesc multă lume, ele sunt aproape pretutindeni oprite. Guvernul și parlamentul a hotărât să dea voie, ca în localitățile cu străini să fie iertat jocul hazard. Dar trebuiau să întrebe și poporul. Iar poporul a votat contra! Li era rusine, ca țara lui să se bucare de niște venituri așa de murdare, ori câte milioane ar fi adus.

Iar noi Românii nu putem zice decât: De-ne Domnul și nouă cumînțenia cetățenească a Elvețianului!

Victor Lazăr

Eroilor țării mele

Să ne'nchinăm cucernic și slavă și mărire
Cu suflete curate, din suflet să le-o dăm
Prin jertfa lor sublimă, a patriei iubire,
Ne-a învățat, ce'nseamnă și în veci să ascultăm.

Ei, a'mplinit minunea! Istorică chemare
Din sângele lor tânăr, vărsat cu, atât belșug,
Au făurit Unirea și România Mare
Prin ei scăpatau frații, de blestemul jug.

Viteji-ai țării mele, voi legendari Eroii
Pioasă închinare, tot neamul Românesc
Vă, va aduce în veacuri, cum vă aducem Noi!
Cei morți pentru a lor țară, nu mor ci'n veci trăiesc!

Lt. Colonel D. POPILIAN
Regimentul 107 Infanterie.

Alba-Iulia 1921.

Cultura și moralitatea să fie Evanghelia noastră

Temelia vieții unui stat ca și a unui neam, e poporul de rând: țaranul. Dacă țaranul e fericit, fericit e poporul acela din care face parte, fericită e țara aceea, careia îi este cetățean. Ca poporul dela sate și muncitorii dela orașe să se poată numi fericiți, e nevoie să aiba stare materială cât să poată de bună, o viață cât mai cinstită și cât mai frumoasă. Prima condițiune și cea mai de căpetenie a unei stări bune, a înaintării treptate în o țară e cultura, înaintarea în știință și învățatură sănătoasă, lipsită de veninul învățăturilor periculoase.

Cultura însă nu se poate câștiga, decât numai prin carte, iar cartea ne-o pune în mână școala. Pentru a lămuri rolul atât de binefăcător al școlii în toate timpurile, sunt exemple ne-numărate și strălucite. Popoarele civilizate înaintază în bunăstare, iar acele ce orbecă în întunec, rămân îndărăpt, se prăbuesc, fecând loc acelora, cari știu să aprecieze cultura, căci precum marele M. Cogălniceanu spune: „Cultura e nobletă și tărie, și cel lipsit de dansa e neluat în seamă sau desprețuit ca neputincios și de rând. Prin cultură se înalță și se împodobeste, nu numai omul sufletește și fizic, ci și tot ce este în preajma lui. Ce se poate spune despre individ, se aplică și la o națiune. Insași patria poporului cult, poartă răsfringerea frumoseții și luminii izvorite din vrednicia și mărirea fiilor săi.”

În înțelesul acestor cuvinte frumoase și adânc simțite, frunțașii ai neamului nostru cu vederi largi, și cu inima caldă pentru nevoile sufletești a maselor poporului dela oraș și

dela sate, a ridicat drapelul călăuzitor al „Culturai Poporului.” Cei din fruntea și din jurul acestui ziar de educație cetățenească luptă cu toate mijloacele și pe toate căile la împrăștierea culturii în popor pentru schimbarea unor concepțiuni bolnave, și pentru a înlătura piedicile pe care le pun unii rătăciți, în calea unificării sufletești a poporului român. Acești luptători au convingerea că fără sfărîmarea idolilor ce zăvoresc astăzi sufletele multora nici o activitate socială cu scop de înțărîre a statului român, nu va duce la bun sfârșit fără credință, fără cultură și moralitate.

Un edificiu bine clădit, ridicat după toate credințele igienice și cu acoperiș strălucit, dacă nu are temelie solidă se va ruina. Tot așa și statul fără temelii solide, se va putea prăbuși.

Ori-cât de încordată ar fi activitatea economică, industrială și comercială, ori-cât de frumoase ar fi icoanele pictorialor, ori-cât de fine și armonice tăieturile sculptorilor și ori-cât de adâncă ar fi știința învățătorilor — dacă edificiul acesta cultural e lipsit de baza sa morală, el se prăpădește și dispore. Unde nu este moralitate — condiția principală a culturai adevărate — acolo nu stăpânește pacea și dragostea; nu domnește înțelegerea și omnia, iar progresul material, intelectual și național e foarte problematic.

Monstrul care înghite cinstea, averea, sănătatea, energia tinerească și înțelepciunea bătrânească, este lipsa bazei morale, care produce ruină în marea familie a națiunei

și în întreaga societate ome-nească.

Cultură și moralitatea trebuie să fie deci adănc săpată în evanghelia noastră, căci fără cultură și fără moralitate un popor este merit să piară.

Imoralitatea — atât în viața particulară cât și în viața de stat — produce destrăbălarea pe toate terenurile întunecă mințile și sabotează aceste moravurile bune creștinești.

În potriva imoralității și întunecului minții țiu să lupte toți aceia, cari iubesc patria mărîtă, și poporul din care au eșit. Armele de luptă le sunt: înțelepciunea, cultura, cinstea, mândria și conștiința națională.

Pentru-că nașa românească să fie ca un luceafăr printre stele, o lumină, o călăuză a lumii, trebuie mai întâi a cultură generală a maselor, și o adevărată moralitate izvorită din creșterea tulpilor în principile religiei creștine.

Nu mai atunci vor dispărea spiriții urei și ai vrăjbei, ce se ivesc ici-colo în calea unificării sufletești, pe care o dorim și trebuie să răzuiim a-o vedea înfăptuită cât mai curând, pentru mărirea Dumnezeului nostru și strălucirea țării noastre române. Să urmăm cât mai mulți — măriți și mici — îndemnul oamenilor mari la suflet și la fapte grupați în jurul „Culturai Poporului” din Cluj, pentru ca zi de zi să crească numărul acelora, cari — după unirea politică a tuturor Românilor — colaborează la singura problemă ce mai este de rezolvat: unificarea sufletească.

Mihail Hurducaciu
profesor.

FOIȚA GAZETEI „CULTURA POPORULUI”

AMINTIRI DIN 80

— COPII —

În ziua de 23 Martie am trimis la „cercul de recrutare București” o sută de recruți aflați la regimentul nostru. Din partea regimentului a fost însărcinat să-i ducă locotenentul Popa Burcă; iar din partea companiei I, scriitorul acestor știri.

Cercul de recrutare București era la Galata, în marginea Iașilor. Am plecat cu toții, pe jos, din Făstăci-Secătura, pe la nouă dimineața, după ce li s'a dat masa — în frunte cu profesorul Popa Burcă. Vremea frumoasă și drumul bun, dar băieții își aveau casa în spinare și, pe deasupra, o povară de puși, pe care trebuia să le ducem arsenalului din Iași, să le dreagă. Am ajuns pe la 10 dim. în stația Buhăești. Ni s'a comunicat că, peste două ore, vom avea slobodă două vagoane.

După câteva clipe am fost vestiți că... trenul pleacă. Până să se strângă toți băieții, risipiți care pe undenimerse ca să se odihnească, trenul a și pornit, luând numai câțiva inși. Atunci s'a început o goană nebună după el, dar locomotiva o luase repede chiar din gară. Se vede că așa merg trenurile de marfă. Într'adevăr: era un tren de animale și de marfă. S'au agățat câțiva, au căzut vre-o doi, din fericire fără să pătească nimic; dar cei rămași pe jos au început să fiare și mașina s'a oprit.

Ni se spusese că trenul nostru merge direct la Nicolina. Amară amăgire! Am trecut repede prin stațiile Rebricea, Scanteea, Grajduri, Bărnova... La Grajduri am întâlnit pe tânărul artist Nicolae Savulescu, de la teatrul național

din Buhăești, pe care mulți — luându-ne după anumite zvonuri — îl șocotiam artist.

La Ciurea ni s'a înfundat însă: a tăcut și Ionică Constantin, recrutul balaoacheș care cântase tot drumul din gură, a tăcut și soldatul Popescu, un adevărat artist al mandolinei. Trenul nostru s'a oprit și oprit a fost; ba că să treacă întâi „Curierul”, ba că ni s'ar fi luat mașina de către un tren rusesc de provizii, ba că nu ne primește Nicolina. Copii erau nerăbdători. S'a făcut noapte și noi tot n'am plecat. Ce urâtă a fost, pentru noi, noaptea aceea frumoasă de la Ciurea!

Se lăsase, odată cu perdelele nopții și un pui de ger și nu ne putem da jos să ne încălzim, de oarece cuvântul de ordine era că „trenul putea să plece din clipă în clipă.” Așa ne informase funcționarul de serviciu din gară. Pe urmă, la coborât și la urcat, eram sliși să sărim pe deasupra vagonului, iar trenul ne convinsese, dela Buhăești, cum s'le s'o pornească: dintr'odată, cu cea mai mare înțeașă.

...Și astfel, pe când întinericul se lăția, iar gerul prindea tot mai

mult curaj, unul câte unul bieții băeți, obosiți și înghețați, s'au lăsat pe scândurile înbăcșite ale vagoanelor și, peste puțin, au adormit cu toții. Lângă cele două vagoane ale noastre fiind unul gol, l'am ocupat și pe acela, aveam astfel trei vagoane de animale, nu tocmai curate și, se înțelege descoperite.

Într'un vagon se află, în picioare un singur om: neobositul locotenent Popa Burcă, unul din oame-nii cei mai răbdători și mai buni de suflet, ce am întâlnit în viață, în altul veghea autorul acestor însemnări, iar deasupra celui de al treilea, în care se strânsese, întâmplător, băieții cei mai mici — Dumnezeu!

Mă uitam la sărmanii copii, cum dormiau vârați uni în alții, cu picioare zgărcite și mă gândiam la sacrificiile pe care le-a făcut neamul nostru — de la mic până la mare — pentru realizarea idealului național.

Ce soartă le-a fost hărăzită acestor copii! În murdăria și în frigul acela îi pândia febra recurentă și tifosul exantematic. Pe drum, în spre Buhăești, văzusem toate dmițirile pe lângă care

am trecut, pline de cruci nouă de brad: ar fi crezut că acele grădini de vecinică odihnă, mai toate cu mult mai vârstnice decât uncheșii cei mai albiți, ar fi fost înființate de câteva zile. Atât erau de rare crucele cele vechi și atât de acunse printre cele proaspete. La Osești, am văzut doi ostași săpând, în marginea unui țînțiriu mai încărcat decât toate de stînghi de brad așezate cruci:

— Câți morți aveți, camarade?

— Azi nouă, ieri am avut zece.

— Mi-a răspuns unul din ei. Și toți numai „răcuți.” li secera boala.

Noaptea se făcea din ce în ce mai rece la Ciurea. Am înghețat de a binelea. Dacă aș fi făcut câțiva pași, m'as mai fi încălzit o leacă, dar nu era chip: aproape nici un locșor nu rămăsese ne-ocupat.

Am stat locului de teamă să nu calc, din greșală, pe vreunul din picioarele subțiri, sgărcite de ger și de somn, întinse pe jos. Mi era atâta milă de acești copii Mi se părea că-și peticul de loc pe care îl ocupau tălpile picioarelor mele era prea mare și nu știam cum să fac ca să le las lor tot spațiul spre a putea dormi mai bine! Pe la orele două din

O sută de ani dela nașterea lui I. C. Brătianu

Implinindu-se 100 de ani de la nașterea celui mai mare român, I. C. Brătianu, acel care a pus temelcia solidă a României de azi, tot neamul românesc a-l sărbătorit așa cum se cuvine celui mai de seamă fiu al lui. Orașele și orașelele din toată România-Mare, în bisericile lor, preoții și poporul au înălțat imnuri de recunoștință Dumnezeirei, care a hărăzit neamului românesc minți luminate și cu iubire de țară ca aceia a marelui Ion Brătianu.

Clujul, acest centru cultural și național al Ardealului de apururi românești, a sărbătorit și el amintirea lui Ion Brătianu, așa cum se cuvine.

Dăm mai jos, frumoasa cuvântare a P. S. S. Arhimandritul Neculai Ivan, președintele consistoriului, ținută la marea reprezentare dela Teatrul național din Cluj, dată pentru cinstirea amintirii lui Ion Brătianu la care a luat parte tot Clujul. Iată cuvântarea P. S. S. Arhimandritul Ivan: "Ţările de cultură, începe vorbitorul, și-au luat bunul obicei, de a sărbători amintirea celor care au fost, și care prin viața și munca lor au ajutat la ridicarea și precămintarea popoarelor lor. Și noi ne am adunat astăzi aci pentru a îndeplini un act de cucerire și de recunoștință sărbătorind memoria celui mai mare bărbat, al generației trecute, care a fost I. C. Brătianu, dela a cărui naștere se împlinesc azi o sută de ani.

Li aducem tributul recunoștinței admirației ce-i păstrăm și pe care o vom trece și asupra copiilor noștri. Intreaga lui viață a hărăzit-o unei munci uriașe, desbrăcat de interese personale, s'a pus cu totul în serviciul țării pentru a ne pregăti zilele de unitate națională, zile pe care azi le trăim. Cuvântul lui Ion Brătianu a fost în perfectă concordanță cu faptele lui. În lupta năprasnică pe care a dus-o cu adversarii lui politici, în interesul țării, nimic nu l'a putut opri, și nici odată nu a căzut învins. Nici expulzarea, nici internarea, nici darea în judecată în propria lui țară, urmări oare cum naturale ale luptelor politice, nu i-au putut schimba linia de conduită. Părea un vultur gigau-

tic care în ciuda unuia sau altuia a atins culmile cele mai înalte.

După cum astăzi ne-am adunat aci pentru a aduce prinosul nostru de recunoștință celui care a fost, Ion Brătianu, tot așa mâine se vor aduna urmașii noștri pentru a sărbători pe acei dintre noi care știu să pue iubirea de neam, și iubirea de țară, mai presus de interesele personale, — care prin munca și cinstea lor vor contribui cu adevărat la întărirea României-Mari.

Ion Brătianu își propuse înălțarea neamului, mărirea și consolidarea țării și nu s'a speriat de nici o greutate, nu s'a dat în lături dela nici o luptă pentru a-și ajunge acest scop patriotic și înălțător.

La Paris, capitala lumii, cu pana și personal, prin legăturile ce le avea cu cei mai descamă bărbați ai apusului, a făcut cunoscută cauza română. Acolo a ridicat printre cei dintâi chestiunea fraților subjugăți și asupriți de tirania maghiară neslăbind lupta până ce n'a reușit să facă din această chestiune de naționalitate, o chestiune europeană.

Ajuns la guvern a fost cel mai cinstit sfetnic al principelui, pe urmă al regelui Carol, a făcut războiul independenței alături de Ruși (1877), după ce a asigurat integritatea pământului țării, a proclamat Regatul în contra voinței multora dintre puterile (țările) mari și a pus pe capul Regelui Carol coroana de oțel făurită din tunurile capturate la Plevna. În restul vieții lui a muncit pentru îmbunătățirea internă, străbătând țara cu liniile ferate, încheind convenții comerciale și militare cu țările vecine. Prin înțeleapta politică a lui Ion Brătianu, dintr'o țară mică, neînsemnată și lăsată în voia întâmplării și a marilor puteri am devenit o țară importantă de care marile puteri europene trebuiau să ție seamă.

Programul ultimilor săi ani de viață a fost o tovarășie cu țările mari ca Franța, Anglia și Italia, cu scopul de a desrobi pe frații din Ardeal, Bucovina și Basarabia și prin aceasta a desăvârși unitatea noastră națională

Țărâna lui Ion Brătianu o vom considera ca pe niște moaște

sfințe de care ne vom apropia cu sfială și respect ca să învățăm dela el: patriotizm, dragoste de țară, muncă și cinste.

Exprim deci întreaga noastră recunoștință, - a Ardelenilor, pentru munca ce a desăvârșit cu scopul de a-și vedea țara mare și consolidată.

Capitala țării i-a ridicat un monument, demn de mărirea lui, noi să-i ridicăm un monument în inimile noastre și să-i cinștim memoria ca celui mai mare fiu al neamului românesc.

Viața lui Ion Brătianu să ne fie o pildă, actele lui să ne fie un program de lucru, iar amintirea lui să ne călăuzească pașii, pentru ca fiecare din noi, ca și Ion Brătianu, să dăm României-Mari tot ce avem mai bun și mai sfânt în sufletele noastre, pentru ca această țară să fie pe veci una, nedespărțită, mare și cât mai puternică!

Ultimele cuvinte ale P. S. S. Ioan au fost acoperite cu o adevărată furtună de aplauze. P.

Adevăruri Cooperatiste

Puterea statului nostru stă în unirea și munca noastră; să lăsăm decamdată interesele personale și să ne sacrificăm pentru cele generale — acestea le urmărește cooperatiștii.

Capitalul, rezervele și depunerile Bancilor populare și ale Cooperativelor din vechiul regat au ajuns — dela lei 2.346.046 la un număr de 256 cooperative în anul 1901; după un deceniu de funcționare — la lei 363.376.524 cu 3018 bănci populare, afară de celelalte feluri de cooperative, în anul 1919.

Ceții și răspândiți

Ziarul vostru „Cultura Poporului”, ce trăiește numai prin Voi și pentru Voi. Ziarul Vostru nu primește subvenții de la nimeni deci abonați-vă cât de mulți.

3/15 Maiu 1848

Ora mântuirii a sunat și tricolorul român fălăia pe creasta Carpaților. Sosise ziua cea mare în care Românii au ridicat drapelul libertății și al independenței! Sosise ziua mult așteptată și ea fuse strălucitoare în frumuseță.

Câmpul libertății gemea de lume în frunte cu stindardul pe care stă scris: Virtutea romana re'nviată! Pe fața poporului să vedea o seriozitate cu adevăral romana, putându-să ceti și toate durerile trecutului, precum și toate virtuțile cu cari va mântui viitorul națiunii.

În acea marea adunare părinții noștri proclamară în mod solemn libertatea personală și națională, jurând pentru sine, pentru fiii și urmașii lor, a le conserva și apăra cu arma în mână până la mormânt. Pe acest câmp al libertății părinții noștri arătară lumii întregi că: fiul Romei eterne nu poate fi decăt Român și că nu să teme de nimic! Insufletirea eră la culme.

Pentru căștigarea drepturilor proclamate pe Câmpul libertății, Românii au trebuit să tea armele, dela mic până la mare.

Trecuse anul mântuirii 1848, în care Românii au aruncat lanțurile robiei și au ridicat din pulvere stindardul părăsit pe care era scris: libertate, naționalitate și independență, luptându-să incontra adversarilor săi seculari și arătându-le tenacitatea și forța lor.

Despre toate acestea, frați Români, martor ne este acul care învelește pământul scump al patriei noastre, prin care și acum să aud răsunând cuvintele bardului nostru:

„Marim mai bine'n luptă, cu gloria deplină,
Decăt să fim sclavi țarăși în vechiul nost' pământ!”

Martorii despre bravura conducătorilor ne sunt aceste locuri glorioase. Acel pedestal, pe care să pare că și în acest minut să văd umbrele acelor eroi, cari înflăcărați de spiritul național, prezentând pe tribunii militari ai vechii republici, propuneau poporului adunat pe această istorică piață:

1) Pedestala de piatră dinaintea Mănăstirii din Blaj, de pe care au vorbit: Avram Iancu și A. Treb. Laurianu.

2) Piața Blajului, care poartă azi numele episcopului: Inocențiu Micu Clain.

Învățându-l și arătându-i cari sunt drepturile lui!

Iată, în fine, cum furia acelor 14 secolii de suferință n'a fost în stare să nimicască pe Român, care nu pere, nici nu va peri, căci Dumnezeu, vecinic iubitor de dreptate, n'a uitat suferințele seculare ale lui și nu a hotărât, nici nu vrea să hotărăască, moartea lui, nu, fiindcă Traianizii sunt demni de viață, vrednici de un nume glorios în istoria popoarelor. Un popor care cupinde în sine toate cutede de viață și are însușirea de a se cultiva nu poate peri!

Chiar dacă inimici ne-ar șterge istoria, ne-ar îngropa trecutul cu suferințele și gloria lui; chiar dacă ar mută Carpați, ar secă Dunărea, ar nimici toate monumentele de glorie din Dacia, și nici atunci nu vor putea înăbuși în inima Românului dorința de: libertate, naționalitate și independență!

Frați Români!

Dacă inima noastră mai bate pentru demnitate și gloria națională, pentru libertate și independență, atunci să mergem pe la morintele strămoșilor noștri, să sărutăm țărâna de pe ele, să împrumutăm focul ce aprindea inimile lor și să învățăm a lupta și a muri pentru patrie și națiune!

O națiune acarei tinerime cugetă, simte și lucrează — trăiește. are viitor!

Deviza să ne fie: „născuți din popor, să trăim pentru popor și să murim pentru el!”

Iar vouă inimicilor, care să pare că v'ați uitet de cele de curând trecute, vă spun în fața lumii cu fruntea senină și cu inima hotărâtă că: Mai curând veți putea smulge soarele de pe firmament, mai curând veți putea muta munții, decăt să nimiciti sentinela latină, fiul Romei eterne transplantat în răsărit!

Trăiească speranța noastră — România Mare!

Trăiească marea Român Ion C. Brătianu!

Trăiească tot Românul cu simțăminte bune!

Blaj, 3/15 Maiu 1876.

Basiliu L. Blanu

student în cl. VIII gimnazială.

noapte m'a luat un tremur de peș gudiua vagonul cu mine, par'că nu mi era a bună! ... Eram obicinuit acum să dorm noaptea afară, mă culcasem în Decembrie, nu în Martie, pe

OAMENII

Nea Jenică

Înalt și voinic, plutonierul Alexandrescu Ioan era fala companiei. Toată lumea îi zicea „Nea Jenică.” Pururea cu zâmbetul pe buze, gata să facă o glumă, Nea Jenică era simpatizat de toți. Învățătura prea multă nu avea, deși era slujbaș la tribunal. Par'că îl văd, sfătuiind pe furierul companiei sale:

— Fă o „areoladă” (Accolade.)

Asta nu-l împiedeca să aibă suflet. Cu ce foc ne povestia el ce nevasa să și de porcul pe care l'a afumat și l'a îngropat întreg în grădina — să-l găsească la întorcerea din război!

Avea și el un cusur și încă mare: bea. Când era „făcut,” să nu-i fi stat în cale! li era drag să ne vorbească meru despre

pământul gol, plouase și ninsese, adesea, peste mine, dar nici o noapte nu m'a făcut să sufer atât ca aceea pe care au petrecut-o, în picioare, în gara Ciurea, în mijlocul copiilor adormiți!

Sculptorul Stanciu

La Ivesți l-am văzut pe sculptorul Stanciu, despre care îmi spuneau arhitecții că s'ar pricepe bineșor în arta decorativă, măturând cu un târn cancelaria mobilării.

Ciudată impresie îi făcea omul acesta chel, cu cioc, cu figura inteligentă și vorbind italienește pe când li trăgea de zor cu târnul!

I-am închinat, pe loc, un catren:

Stanciu, îți fac portretul!
Și-n perete ț-l atârni;
Ți-a rămas, din toată arta,
O chelie, un cioc și un... târn!

S'a indignat, mi-a jurat că se lasă de măturat și... înaintează. Aproape s'a ținut de cuvânt. Peste câteva zile era caporal și, în curând, a fost trimis să lucreze la reparațiile teatrului Național din București, de unde a fost silit să se întoarcă însă... înainte de a ajunge. E drept, că, de atunci, n'a mai făcut pe plantonul la mobilizare!

Sfetcovici

Sfetcovici Gheorghe, un sărb înalt și slab, dar voinic, care luptase și pentru patria sa, când a plecat la foc, până să bag de seamă, mi-a sărutat mâna! Fuse ordonanța unui prieten al meu. Plecând mi-a strigat:

— Românii și Sărbii la loc și mai mari!

Nu voi uita nici când tonul cu care a roștit el aceste cuvinte, nici corpul său încovoiat și, apoi, deodată, grăind urarea, îndreptat, mai înalt parcă decăt altădată!

Din clipa aceea nu l-am mai văzut...

Corăscu

Când s'a prezentat la regiment, în str. Maior Ene, din Capitală, mi-a spus:

— Am un ordin să mă prezint, dar nu stau. Eu sunt cu cucoanele, organizez serbări, am partea patriotică.

Cu greu l-am putut convinge, să se îmbrace, să pue uniformă. El îmi spunea meru că „a doua zi scapă,” că are partea patriotică. Câte zile au trecut de atunci — și n'a mai scăpat!

Ași putea afirma, împreună cu toți locuitorii fiurcanilor, că — mulțumită lui Corăscu — în seara de Moși Ajun satul acesta a luat o altă înfățișare: par'că s'a deșteptat dintr'un somn lung, lung de când s'a pomenit. Pentru prima oară s'a st-igat în localitate „Bună dimineața la Moș Ajun!” Și s'a strigat frumuseț. Sătenii au găsit că este un obicei bun al muntenilor, pe care îl vor respecta și ei de acum încolo. Corăscu, după câteva repetiții făcute prin odaia de izolare a scabișilor și sifiliticilor — pentru că n'avea altă cameră — a și pregătit un cor. Voci cultivate fulzine, re-

perțoriu sărac, dar însufletire din belșug pe lângă cântăreși s'au mai alipit, în seara de Moș Ajun, sergenții Dobrin, Manolache și Bucur Huiță, împreună cu câțiva soldași. S'a întâmplat că aceștia din urmă, deși nu făcuseră repetiții, să aibă mai multă chemare la cânt de cât cei aleși. Și așa s'a alcătuit un cor „pre cinsto,” cum zicea sergentul Dobrin. Fapt e că, încă de la șapte seara, dealurile fiurcanilor au început să răsune de cântece. Toți locuitorii eșișe pe prispe și ascultau. Copii mai răsăriți se luase după cor. Primarul și preotul erau încântați. De altfel corul, alcătuit mai cu seamă ca să facă o surpriză plăcută ofițerilor, nu i-a uitat. Primarul avea un vin alb și altul roșu și a fost darnic cu amândouă culorile. Corăscu prinsese grai și cânta solo, prin case:

„Piangă Bistrița pe vale...”

Din tot ce am adus noi la Fruscani, zahărul, chibriturile și obiceiul acesta au fost mai prețuite de locuitori. Și, dacă zahăr și chibrituri am văzut numai unii, cântecele le-au auzit toți.

Const. Rialeț

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMANESC

Continuitatea sau stăruința Romanilor în Dacia

Fabula ariciului, care, făcând și degerat l-a rugat pe sobol să-l lase în gaura lui, nu se potrivește la nici un popor atât de bine ca la al nostru. Venit-au Ungurii alungați de Pecinegi și de Bulgari din stepele Rusiei și s'au așezat în Pusta Ungariei și de acolo, în număr mic, și în Ardealul nostru. Venit-au Sașii, alungați de foame și alte năcazuri revărsate peste ei în țara lor nemțască, și găsesc hrană și scăpare de toate năcazurile, tot pe pământul nostru românesc. La început, după venirea lor, nu ne erau spre strămtorare, căci pământ era destul, populația românească fiind atunci rară. În curând însă, punând său, și-au scos țepile și au început să ne strămtoreze în casa noastră tot mai mult până când ne-au făcut slugile lor. Vina a fost a noastră, căci în loc să-i lovim dela început bine *unindu-ne* cu toții, ne-am apărut tot răstleși. Vărf au pus însă acești arici ai neomeției lor, când au început să strige în gura mare, că acest pământ a fost totdeauna unguresc, în unele părți săsesc, și că noi am fi venit după ei pe acest pământ!

Noi știm cu toții că „suntem de aici.” Dar iarăși cu toții trebuie să cunoaștem enclitirile oaspeților noștri, ca să nu mai pățim, ce am pățit în timp de multe sute de ani.

Până pe timpul bunului împărat Iosif al II-lea, adică până în jumătatea a doua a secolului al 18-lea, toți scriitorii unguri, sași, precum și cei strălăni, cari scriau despre noi, recunoșteau două lucruri: 1, că noi suntem adevărații urmași ai Dacilor și ai coloniștilor romani, și 2, că la venirea Ungurilor și a Sasilor au dat de noi aici.

Dela Iosif al II-lea încoace se schimbă lucrurile. Românii încep din nou să se miște, se răscoală conduși de Horia, Cloșca și Crișan contra asupritorilor lor; câțiva învățați de-ai lor ca Șincal, Maior și Micu încep să arete adevărul drepturilor noastre, iar poporul cere libertatea, pe care i-au răpit-o oaspeții veniți în mijlocul lui. Oaspeții se cutremură. Dacă se va libera poporul românesc, cine să le mai facă muncă de iobagi, cine să plătească dările cele mari către stat, cine să-și mai verse aproape numai singur sângele pentru pășarea țării? Și au început să ne asuprească și mai rău. Și ca să arete, că ei au dreptate s'au pus să scrie, că

noi suatem niște venetici în țara aceasta, veniți cu traista de gât din Peninsula Balcanică (de prin Albania, Dalmatia, Macedonia) și că Ungurii și Sașii ne-au primit ca pe niște slugi ale lor.

Cei dintâi cari au scris în felul acesta, încă înainte cu peste o sută de ani, au fost doi Nemți, Engel și Sulzer.

Dela 1867 încoace, decând apucaseră Ungurii iară călare pe trebiile Ungariei și ale Transilvaniei, toți învățații lor cu ai Sasilor împreună, s'au pus pe lucru, ca să arete prin sute și sute de cărți și articole în reviste și gazete, că noi Românii suntem venetici, nu numai în Ardeal, dar și în România veche! Un Ungur cu numele Réthy a scris chiar o carte, în care se silește să arete, că păstorii italieni din munții Apenini în Italia, nemulțumiți cu traiul lor de-acolo, au luat într-o bună zi băta'n mână, au plecat la drum și nu s'au oprit până în Ardeal și Țara Românească! S'au apucat să falsifice chiar documente sau să declare false pe cele cari arătau vechimea noastră pe aceste plaiuri. În archiva săsească din Bistrița se găsește un document, un fel de proces verbal (protocol) despre hotărîrea miezului (granței) între un sat săsesc și unul românesc. Jurații români spun, că ei au stăpânit acel hotar încă înainte de-a fi venit „Nemții venetici” (Teutones advenae) acolo. Când aveau Sașii mai târziu proces cu Românii pentru acel hotar, scoteau acel document, ca să arete granițele hotarului stabilite în vremurile îndepărtate în bună înțelegere cu Românii. Dar când susțineau Românii, că Sașii au venit după ei acolo, căci și în document le zice „Nemți venetici,” declarau documentul fals!

Toate documentele vechi din Ungaria și Transilvania se scriau în limba latină. Aceasta era socotită, la toate popoarele romano-catolice, drept unica limbă cultă, în care se puteau scrie documente și mai de mult chiar și cărți. Cauza era, că în biserica romano-catolică limba serviciului e cea latină, afară de aceea bărbații, cari au dus la început cultura la popoarele europene devenite romano-catolice erau trimiși de Papa dela Roma.

Documentele latine erau scrise de călugări catolici și tot ei le păstrau în arhivele mănăstirilor lor, la noi în Ardeal în Mănăstirul de lângă

Cluj și la Alba-Iulia; Sașii în arhivele orașelor lor, mai ales în Sibiu, Brașov și Bistrița. De pe aceste documente se dedea celor pe cari li interesau numai o copie. Mai toate documentele acestea vorbesc de mezii, de hotărnicii (de stabilirea marginilor unei mezii), cuprind deci o mulțime de nume topografice (de sate, păraui, părți de hotar.) Acestea erau românești sau slavo-românești. Pe cele pe cari le înțelegeau, le traduceau ungurește și așa le treceau în documente. În felul acesta documentele erau pline de nume topografice ungurești și în locuri, unde nu au locuit niciodată porodite de-ale lui Arpad. Din Râu-alb (județul Hunedoarei) au făcut feherviz, din Mercuria (jud. Sibului) Szerdahely, din Cristian (acelaș județ) au făcut Kereszténysziget („Insula creștinului!”) și tot așa cu sute și mii de nume. Pe unele le-au tradus numai pe jumătate, ca de pildă Râu-Bărbat (județ. Hunedoarei), la care i-au zis Borbátviz, pentru că la noi Românii în vremurile vechi cuvântul Bărbat era și nume de Botez și de familie. Iar pe cele, pe cari nu le-au putut traduce, nici nu le-au înlocuit cu nume ungurești fantastice, cum s'a făcut în timpul nostru după vestita lege a lui Bánffy, cile-au schimonosit așa de rău, încât numai cu greu mai poți alege din ele vechiul nume românesc.

Ca să dovedească (?) învățații unguri, că aici în Ardeal și părțile vecine dela apusul lui, în vremurile mai vechi au fost numai Unguri, s'au apucat și au făcut liste de toate numele topografice din documentele vechi, cari știm cum erau. Apoi au zis: uite, pretutindeni *nume ungurești*, prin urmare pretutindeni au fost la început Unguri, apoi ați venit voi Românii și ați înghițit pe Unguri și pe alocuri și pe Sași. Săracii de ei! Curat povestea Țiganului: fură pipa (numele românesc), o botează lulea (nume unguresc) și zice că a fost a lui decând lumea.

Care a fost cauza acestor neadevăruri? Teama de unitatea națională a tuturor Romanilor. Căci încetul cu încetul s'a convins și cel din urmă Român, că de asuprire și chiar de peire îl poate scăpa numai unirea politică națională cu frații lui din România liberă. Și ca să-l abată dela gândul acesta, asupritorii noștri au crezut că e bun și mijlocul de a ne prezenta ca un popor de adunătură, miluit de ei și că o ducem destul de bine ca niște foste slugi ale lor.

Dar de ce s'au temut nu au scăpat.

V. Lazăr.

DATINELE, CREDINȚELE ȘI GLUMELE POPORULUI

PAȘTILE CAILOR

Înălțarea. Domnului, sau Ispasul are și numele: *Paștile cailor*.

Numirea aceasta e în legătură cu o veche tradiție despre Maica Domnului, pe care o aflăm, cu mici schimbări, în toate ținuturile locuite de Români, din Bucovina până în Bănat și până la Dunăre.

Când Maica Domnului a simțit că i-se apropie durerea facerii, a intrat în casa lui Crăciun și a cerut sălaş. Dar Moș-Crăciun n'a putut s'o primească, așteptând colindătorii. Ieșind, Maica Domnului a intrat într-o poiată (grajd). După unii într'un grajd străin, iar după alții tocmai în grajdul lui Moș-Crăciun. Născând aici pe Fiul cel sfânt, caili tropotiau și nechezau, mâncând tot fânul din iesle, chiar și pe acela în care Maica Domnului doria să-l ascundă pe Isus, dinaintea lui Irod.

Atunci Maica sfântă i-a blestemat pe cai, să nu se sature niciodată, și să n'aibă hodină decât în ziua de Ispas, dar și atunci numai un cias.

Și de atunci Ispasul se numește *Paștile cailor*.

Apoi trecând la ieslea boilor, Maica Domnului i-a binecuvântat, căci boii nu au făcut sgomot, abnrind pe noul născut.

Lăsăm să urmeze — din colecția noastră — o colindă, culeasă din jurul Blajului. Ingerul Domnului coborând la păstori, le spune:

— Vestea bună eu aduc,
Că Fecioarei Maria
I-a venit vremea să nască
Și umblă din casă'n casă,
Nime'n lume nu o lasă.
Când a fost de către seară
Ea la Crăciun se băgara.
— „Bună seara, Moș-Crăciun
Dă-mi sălaş după cuptor!
Ca să-ți nasc un crășor!”
— „Eu sălaş, că nu-ți pot da,
Că ne vin colindători
De cu seară până'n zori.”
Eși Doamna — acum afară,
Și ntr'o poiată intrară,
În ieslele cailor,
L'adormișul mănșilor.
Dară caili tropotiau
Pe Maica o supărau.
Maica sfântă i-i blestema:
— „Fire-ați cai afușiși
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de Fiul meu.
S'aveți odihnă de-un ceas,
Numa'n ziua de Ispas.
Și de-acolo se mutară
În ieslele boilor
Pe florile fânului.
Iar când Hristos se năștea
Boii bine-l aburea,
Iară Maica le zicea:

— „Fire-ați voi boi akuiși
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de Fiul meu.”
Ingerii în cer cântau
Pe Hristos îl laudau.
În pociumbi făclii ardeau,
În nuiete
Luminele —
De — ajungeau până la stele
Că de-acum până'n vecie,
Mila Domnului să fie!

Așa au ajuns și caili
aibă Paștile lor.

Dar cum Paștile aceste
numai o oră, lumea a ajuns
să-și bată joc de ele.

Se pare că nu mai cred
nimeni în ele. De aceea, că
voim să spunem că e vorba
de un lucru ce nu se va în-
ampla nici odată, zicem: „Ve-
ți și așa, la Paștile cailor.
Ceea-ce înseamnă, după vorba
poporului: „Când mi-o vedea
ceafa”, ori „La sfântu Aș-
teaptă!”

Al. C.

*) Binecuvântați. (magharism.)

TATAL NOSTRU

Vrînd Țiganul să se 'nșoare,
Gata tot, cu haine bune.
Hai la popa să-l cumine.
— „Bine, zice popa, bine,
„Nu e greu de cuminat,
„Dară știi vr'o 'nchinăciune?
„Rugăciuni ai învățat?
— Rugăciuni?! Ba, nu, părinte,
„Zeu, să lui afurisit
„De cumva răcar prin minte
„Așa lucruri mi-au venit.
— „Dacă nu mi-ai învățat,
Zice popa superat,
„Rabdă-atunci necununat.

Aoleu, părinte dragă,
Ba: mîncă-ți-ai părințele
Ba: nu-mi face-acuma pozna
Înainte nunței mele:
Cam așa cu 'nct Țiganul
Tot cu bine, cu blindețe
Îl aduce 'nct pe popa
Tatăl nostru să-l învețe.

Vine-acum învățătura,
Dară, hop, și 'ncurcătura:
Hai, Țiganul pe 'nvățate,
Și azi învăță, mine iară;
Dar ce știe-acuma bine
Uită totul până 'n sară.
— „Merge reu, îi zice popa,
N'ai tu cap de-a ține minte!
— D'apoi văd eu că nu merge,
„Să mă erfi, mă rog, părinte.
„Merge reu cu *Tatăl nostru*,
„Merge reu ca nici odată...
„Ce 'ndrăcită 'nchinăciune,
„Bat'o scriba ei s'o bată...

Merge reu și azi și mâine,
Merge reu vr'o săptămînă,
Numai, hop, Țiganul vine
Într'o zi cu dibla 'n mînă.
— „D'apoi ce-mi veniși cu dibla?
Zice popa. Hai, te car...
— „Știi, răspunde-atunci Țiganul
„Ce-am zis eu ca lăutar?
„*Tatăl nostru* așa din gură
„Nu prea merge pînă acuz:
„Flueră-l de-acum, părinte,
„Și fi-l fur eu din arcuș.

Th. D. Speranța

*) Dibla. vioră, scripă.

Beneficiile făcute pentru realizarea „României Mari” — Năvălirea bulgară din 1916—18, în județul Tulcea —

Deschid înaintea Demeilor voastre cartea suferințelor Românilor: unuia din județele noastre cele mai bogate și mai înfloritoare de odinioară.

Sunt ecoul strigătelor de disperare ale celor 45.000 de suflete românești — pe jumătate din care erau acuma patru ani — din județul Tulcea, unul din cele mai încercate în război, unul din cele mai oropsite acum.

Să ne înduioșeze pe noi, plânsurile atâtor suflete obidite, ca cel puțin de aci să le niștească o rază de speranță spre o îndreptare, atât de dornic așteptată zadarnic de aiurea.

Ca valurile unei mări furioase s-au revărsat asupra județului Tulcea bandede cotoptitoare ale celui mai sălbatic popor trăitor astăzi în Europa, și, în mai puțin de o lună, au înghițit în undele lor toată suflarea românească încreșterea în legile umanitare ale războiului modern.

Doar și noi am străbătut Bulgaria în lung și în lat — acum 7 ani — dar nu ca bandiți, ci ca ostași.

Hoadele urmașilor lui Asparuch, au întâlnit în jud. Tulcea pe conștienții lor. Ovrenii li-au eșit și ei înainte cu pâine și cu sare și li-au primit, ca pe niște liberatori mult așteptați, ca să-i scape de jugul asupritor al „Românilor”.

Hoadele urmașilor lui Asparuch, au întâlnit în jud. Tulcea pe conștienții lor. Ovrenii li-au eșit și ei înainte cu pâine și cu sare și li-au primit, ca pe niște liberatori mult așteptați, ca să-i scape de jugul asupritor al „Românilor”.
Căci în serviciul nostru, ei au de mână pentru spionaj, dar, jefurile, distrugerile, ole și schingiuirile au fost toate sistematice, sub direcția lor tulceai, pe care o administrație vitregă de sentimente românești i-a oploșit și îmbogățit timp de aproape 40 de ani; pe care o administrație nepăsătoare acum îi tolerează, de și îi cunoaște foarte bine.

Toți organizatorii și conducătorii de bande trăesc astăzi nesuferinți de mineni în oraș și pretinzându-și în așezările lor etnice de odinioară.

Ce repede uită Româniul suferințele! Și doar n'a trecut o veșnicie de atunci! Să fie oare aceasta o calitate caracteristică rasei noastre?

Să uităm așa de repede, nu numai pe Bulgarii tulcei, schingiunții neamului nostru, dar și pe fetele și pe fetele lor, ca Doamnele Pavlof, Ivanof, Theodorof și Păcel, pe Domnișoarele Elena și Angela Marcof, care au insultat Statul român, au profanat țamură țării și au condus la jafuri, distrugeri, silurii și omoruri bandele sălbatice venite din Balcani?

Să le mai îngăduim acum, acestor pul de năpărcă să mai frecventeze societatea noastră, să ia parte la petrecerile noastre, așa după cum se întâmplă acum în Tulcea? Aceasta nu înseamnă numai o slăbiciune sau ușurință, ci o criminală lipsă de patriotism.

Legături de rudenie există între Bulgarii tulcei și acei din Regatul vecin, încă dela începutul străpunerii noastre în Dobrovia. Copiii tulcenilor sunt ofițeri bulgari; fetele tulcenilor sunt măritate în Bulgaria; așa că pot afirma, fără vre-o exagerare, că orașul Tulcea

este o mahalala a capitalei Regatului bulgar.

Ofițerii bulgari au venit între ai lor și cu gândul de stabilitate aci. Iată pentru ce prigonirile și cruzimile împotriva Românilor au luat caracterul unui proces de desnaționalizarea Dobrogiei. De aceea celor refugiați li s'au distrus casele, ca să nu mai aibă gândul de a mai reveni; iar pe cei rămași, Bulgarii s'au decis să-i exterminine, ori să-i silească să-și părăsească sau să-și vândă avuții. Inceputul era făcut; câțiva dintre Români disperaiți, își luaseră lumea în cap, vânzându-și, ce bruma le mai rămăsese din avere, pe nimic Bulgariilor.

În afară de satele locuite de Bulgari, pretindem încolo domnește acum o pustietate, o sărăcie și o jălanie de te înfioră.

Mi-a fost cunoscut în vremurile bune acest pitoresc județ; dacă acum n'as fi coborât cu un aeroplan între ruinele înfloritoarelor sate românești de odinioară din plășile Casâncea sau Topolog, sau pe țărmul Dunării, în regiunea Luncașului sau Văcărenilor, cu greu n'as fi putut orienta în care parte a lumii mă afla. N'a mai rămas nimic din măreția, din frumusețea și din bogățiile județului Tulcea de altă dată.

Peste o civilizație de 40 de ani, acum răsună cântecul cobitor al encuvației.

Citesc cândva descrierea lui Camille Roussel, despre starea de sălbaticie în care se găsea Dobrovia, pe timpul expedițiilor armatelor franceze, în ajunul războiului Crimeii.

Ei bine, nu găsesem mare deosebire, între starea de atunci a provinciei noastre transdunărene și cea în care au lăsat-o armatele bulgare, după retragerea lor din Noembrie 1918,

Colonelul Balanof, comandantul unui regiment de cavalerie bulgară a comunicat soldaților săi cu două zile înainte de retragerii, că sunt liberi să facă ce vor voi. Regiunea Babadagului a trăit, în clipele acestea de teroare, o veșnicie întreagă. S'au săvârșit atunci omoruri, jafuri și silurii de nemăsurat.

După retragerea trupelor, s'au format bande înarmate de Bulgarii localnici, care s'au năpustit asupra satelor românești, pentru a le jefui, dacă mai aveau ceva de jefuit. Frau mai mult bande de răsvrațiți, care nu vroiau să se supună autorităților noastre, ce se așteptau.

Ivan Marcof — fost Locotenent demobilizat dela noi — era comandantul unei asemenea bande, compusă din 80 de tulcei, care, înarmați până în dinți, s'au îndreptat asupra satului românesc Nicolțel, spre a-l prăda.

În drum atacară liniștitul sat Somova, unde au omorât fetele și copiii Nicolțelistenii — Români hotărâți — înarmați și ei cu ce au putut, le es înainte la marginea satului și o luptă în regulă s'a încins, în care doi din banda lui Marcof cad morți, și numai astfel Bulgarii tulcei se retrag.

Acest Marcof, fugit acum în Bulgaria, este fiul doamnei Marcof, în casa căreia, petrecerile ofițerilor bulgari se țineau în șir; este fratele domnișoarelor Marcof, care conduceau pe soldații bulgari la jafuri și la silurii.

Familia aceasta de criminali trăiește acum în Tulcea, în contactu Românilor tulcei.

Col. Ionescu-Dobrogianu,
Membru al Societății Regale Române de Geografie.

Gândurile la răspunderea istorică

Acestea sunt cuvintele care exprimă astăzi datoria fiecăruia din noi. Aceste cuvinte și se adresează în primul loc fie muncitor al câmpului sau al stabilimentelor industriale,

Gândește-te că nu ai datorii numai față de prezent, că ai o răspundere și față de viitor, față de copiii tăi. Dacă ai avut fericirea să vezi înfăptuită România-mare, ai și datoria sfântă de a contribui cu toate puterile tale la așezarea și întărirea ei, fiindcă propășirea țării tale înseamnă și propășirea ta și a celor care îți sunt dragi. Nu te lăsa zăgăcit de vorbele acelor care în solda dușmanilor, îți spun să lași ciocanul, să lași plugul, pentru o luptă în contra așezămintelor de azi. Acei ce vâ înceamnă la aceasta sunt acei, cari în caz de pericol dispar în primul rând sau care au fugit de împlinirea datoriei către Tron și țară. Gândește-te la datoria istorică și tu comerciant, industriaș și financiar din ori ce colț al țării. Renunță la realizarea de beneficii nepermise și prin speculații căci acestea nu-ți pot da mulțumirea bunului câștigat prin muncă în mod cinstit, ci deșteaptă ura celor lipsiți, în contra ta; Creiază prin capitalul ce-ai ai industrii noi, și prin aceasta puțină ca multe brațe azi neocupate să găsească lucru și prin lucru puțină de a trăi îngrijeste te de fiecare lucrător al tău, în parte și nu te mulțumești cu simpla plată pe care i-o dai pentru munca lui, ci caută a-i deveni un prieten, un sfătuitor. Arată-le greșala când păcătuiesc și contribuie prin activitatea ta la consolidarea țării, căci aceasta înseamnă consolidarea întreprinderilor ce conduc.

Gândește-te la răspunderea istorică tu medic, avocat, profesor, inginer etc care prin felul activității tale trebuie să ai o înăvărnică hotărâtoare asupra maselor. Linștește spiritele și arată tuturor calea cea bună.

Gândește-te la răspunderea istorică tu ziarist, pune pana ta în serviciu țării și găsește cuvintele sincere care să arate că statul are nevoie de energia fiecăruia dintre noi, fă apel la colaborarea frațească a tot ce e român în interesul țării și fii sigur că un asemenea apel va găsi răspuns în inimile tuturor cetățenilor tăi.

Gândește-te la răspunderea istorică tu funcționar al statului de orice categorie și nu uita rolul mare ce ești chemat să-ți îndeplinești în interesul bunului mers al administrației țării; nu uita că funcționarul este numit pentru public și nu publicul pentru funcționar. Servește pe toți „în cadrele legii și nu uita că în fiecare nemulțumit vei câștiga un element care și-a pierdut încrederea în administrație.

Gândește-te la răspunderea istorică tu politician luptător, în special tu care ai fost trimis de popor în parlament. Renunță la luptele politice pătimăse care îngreunează lucrările parlamentului. Nu uita ca certurile și discordia servesc cauza străină.

Gândește-te la răspunderea istorică tu Ministru și caută ca proiectele de legi ce le supui parlamentului să fie în interesul țării și demne de timpurile pe care le trăiești și în care le făurești.

Gândește-te la răspunderea istorică, — sunt cuvinte care trebuie să fie călăuză oricărui cetățean — gândește-te în fiecare clipă la fiecare pas la — „Răspunderea istorică”. Carol Jahoda.

Judecata celor cinci pâini

— Poveste arabă —

Un negustor, călătorind prin păduri nelocuite de oameni, fu răzbit de foame și merindea i-se cam isprăvise. Mai avea el în traistă un zdrob de brânză; dar pâine nici o fărîmătură. Până să ajungă la vre-un sat, sau oraș, mai avea drum lung de făcut și cum mergea înainte, tot luptându-se cu foamea și chibzuind, să mănânce brânza goală, sau să nu se mai încurce cu o bucată, care numai i-ar fi făcut sete și de saț nu i-ar fi finit, — văzu într-o margine de drum, la umbra copacilor, doi tăetori de lemne, cari se așezau pe iarba, scoțându-și merindea din traistă, fiecare câte un bulgăre de brânză și niște pâinișoare rumene.

Când văzu negustorul pâiniile, ce să mai zicem, începu să-i lase gura apă și fără să vrea, se opri în loc.

— Bun prânzul, oameni buni.

— Bună să-ți fie inima. Ci poți-ți cu noi la masă.

— Mulțumim. Dacă ași ști că nu vâ fac supărare, mai că ași primi; căci, de aici suntem în mijloc de codru și până să mai dau de oameni pot să merg mult și bine.

— Ei! Mai începe vorba? Din ce mi-a dat Dumnezeu ai să mă-nânci și dumniata.

Negustorul se așeză lângă tăetori de lemne, își scoate și el brânza din traistă, mulțumindu-se cu pâine dela lucrători, cari îl primiră la masa lor și mănăcară așa toți trei împreună, ca niște frați.

Unui din tăetori de lemne avuse două pâini, iar altul 3 pâini, de toate cinci pâini, pe cari trei înși, cum pâiniile nu erau mari și oamenii erau flămânzi, le mănăcară pe toate cinci. Să le fie de bine.

Dupăce isprăviră de mănăcare, negustorul le mulțumi oamenilor, cu cari se ospătase și când să încalceze, căci uitasem să spun, că venise călare, le dăruî cinci galbini.

Oamenii nu voiră să primească odată cu capul, dar până să apuce ei să-i dea banii înapoi, ei dete pînții calului și p'acolea ție drumul.

Tăetori de lemne, văzându-se rămași cu galbenii, negreșit, că n'aveau să-i arunce în drum. Dar cum să-i împartă?

— Pe din două, — zise cel care avuse două pâini.

— Ba, să mă ierți, irate, — zise celalalt, care avuse trei pâini, — dar de vreme ce eu am dat la masă trei pâini, iar tu ai dat numai două pâini, păcat să împărțim și banii tot așa: eu să iau trei galbini și tu să iai doi galbeni, după câte pâini am avut fiecare.

— Am avut, — zise țarăș cel cu două pâini — dar ce am avut, am pus împreună și negustorul a mănăcat și dela tine și dela mine.

Cel cu trei pâini nu se putea dumeri. Dintr'o vorbă într'alta până la ceartă nu mai lipsea mult. Dar s'au luat de seamă oamenii, căci erau prieteni vechi și s'au răsândit, ca dupăce își vor fi isprăvit lucrul, să meargă la oraș și înfățișându-se înaintea judecătorului, să-i ceară să facă dreptate între dânșii.

Așa au și făcut. Judecătorul, dupăce li ascultă pe amândoi, stete și chibzui o bucată de vreme, apoi începu a-i întreba cu de-a-mănuntul.

— Cinci pâini ziceți, că ați avut de toate?

— Cinci.

— Tu ai avut două și tu ai avut trei.

— Așa este.

— Și ziceți, că ați mănăcat toți deopotrivă, frățește.

— Toți deopotrivă.

— Negustorul a mănăcat la fel cu voi.

— La fel cu noi.

— Cu brânza n'aveți nici o socoteală.

— Nici o socoteală. Brânza a avut și dânsul cași noi.

— Cinci galbini ziceți, că vi-a dăruit.

— Cinci, tocmai câte pâini aveam.

— Acum, să luați seama bine, cele cinci pâini ale voastre, voi le-ați împărțit în trei.

— În trei.

— Fiecare pâine tăiată în trei, face de toate cincisprezece treimi.

— Vezi bine, așa ar face.

— Acum, din cincisprezece treimi înseamnă, că ați mănăcat fiecare câte cinci treimi, adică o pâine și două treimi, sau cu o treime mai puțin decât două pâini.

Nu prea înțelegeau oamenii cum merge socoteala aceasta, deși nici un cusur nu îi puteau găsi.

Judecătorul însă li întrebă înainte.

— Tu, care ai avut trei pâini, ai mănăcat la fel cu ceilalți, cinci treimi, adică o pâine și două treimi.

— Așa.

— Și ția întrecut o pâine și încă o treime, adică de tot patru treimi de pâine.

— O fi domnule judecător, zise cel cu două pâini, de și nu prea știu ce are să iasă din treimile astea; căci noi n'am mai socotit așa pe bucățele.

— Las' că știu eu ce are să iasă... Tu ai avut două pâini.

— Tocmai

— Și ai mănăcat o pâine și două treimi, la fel ca ceilalți.

— La fel.

— Prin urmare ția întrecut o treime de pâine și cu patru treimi, ce au întrecut dela tovarășul tău, fac tocmai cinci treimi, câte a mănăcat negustorul... Ascultați dreptatea ce spune: cinci galbini vi-s'au dat pentru cinci treimi de pâini mănăcate de negustorul. Cel care i-a întrecut o treime, va lua un galbin și cel care i-a întrecut patru treimi de pâine, va lua patru galbini. Aceasta este dreptatea.

Lucrătorul care avuse două pâini se găsi păcălit, că nu s'a mulțumit cu doi galbini, cum îl îmbrășe tovarășul său și trântindu-și căchula odată în pământ, zise:

— Mare minte a avut cine a scos vorba, că: e mai bună o pace strămbă, decât o judecată dreaptă... Acum o văzii și pe asta și nu îmi pare rău; căci barm tot m'am ales cu o învârtură.

Lucian Bolcaș.

CITITORII NOȘTRI,
mai ales cei dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectoratului cooperativei din Transilvania și Banat, Str. Lunei 54, Cluj.

Am fost revoltat până în suflet, când, invitat la o petrecere dată de societatea tulceană, în folosul invalizilor, am întâlnit acolo pe doamna și domnișoarele Marcof. Am părăsit imediat locul și cu joată admonestras făcute prepedintelui, pentru această faptă nepatriotică, petrecerea a continuat, cu toată bulgăria Tulcei; până la ziua. Erat și ofițeri etc.

IGIENA ȘI MEDICINA POPULARĂ

Igiena adolescenței

Adolescența urmează copilăriei și ea începe dela ivirea primelor semne ale pubertății până la epoca în care corpul a câștigat toată perfecțiunea sa, adică dela 13 până la 25 ani.

Adolescența este vrâsta *desvoltării fizice și intelectuale*. Această vrâstă, cel puțin în prima ei jumătate, se chiamă vrâsta *ingrată*, (periculoasă) pentru că acei cari juing această vrâstă se găsesc într-o epocă de tranziție (de trecere) în care nu mai pot avea nici naivitatea copilărească, nici seriozitatea omului matur (copt).

Adolescentul începe a duce o existență proprie, mai mult sau mai puțin independentă de aceea care i-a călăuzit primii săi pași: el vrea să facă pe omul mare, atunci când încă n'are experiența și prudența necesară și fără de care nu este în stare să ocultească boala, care stă pitulată înapoia fiecărei abateri dela legile igienei. În adevăr, el se crede prea bogat în sănătatea-i primită dela natură și nu se gândeste la desiluziile (desamăgirile) ce îi să prepară, dacă nu urmează sfaturilor primite dela cei din jurul lui și cari sunt mai bătrâni.

Igiena adolescenței se deosebește dela băiat de a fetei, a cărei dezvoltare fizică este mai de timpuriu, mai repede și se face în condiții particulare. Din această pricină mă voi ocupa mai întâiu de băiat și apoi de fată.

Omul june are o trebuință mare de lucrare pe care trebuie s'o mulțumească păstrând o măsură înțeleaptă. Astfel *exercițiul* la aer, sub toate formele (plimbări, jocuri, gimnastică, călărie), este neapărat trebuincios; și deșteaptă și ațța poftă de mâncare, înlesnește mișturarea, ajută dezvoltarea mușchilor dela brațe și dela picioare, mărește puterea mușchilor pieptului și prin urmare face să crească activitatea respirației (a răsulării). *Inotarea* în timpul verii, *dansul* în vreme de iarnă, *Hidroterapia* (cura de apă rece) în toate anotimpurile (afară numai când este oprită de v'ro pricină orecare) au același efect. Cu toate acestea dacă adolescentul a fost bolnav de reumatism la încheieturi, ceeace ar putea face să ne gândim la o boală de inimă, dacă el are bătaie de inimă și năduț, în aceste cazuri trebuie să-i oprim cu desăvârșire exercițiile violente.

Hrana adolescentului trebuie să fie de bună calitate și în cantitate îndestulătoare pentru ca să satisfacă tuturor trebuințelor create de creștere și de exercițiul fizic. Regimul trebuie să fie variat, dar *carnea* trebuie să ocupe locul întâiu și este mai de preferit decât multă pâine, ciobăne groase și alte mâncări, cari mai mult amăgesc apetitul, mai întotdeauna mare al adolescentului, decât să-l indostulească. Să îi să dea o hrană substanțială sub un volum mic, puțin obositoare pentru stomac, și să îi să impue regularitate în orele mâncării.

Mai trebuie supraveghiată dezvoltarea *facultăților intelectuale* la unii să să stimuleze, iar la alții să să modereze activitatea creierilor. Această reglementare are o importanță mare și trebuie să să fină samă de ea.

Să vedem cari sunt *boalele adolescentului*. Când activitatea întrece forțele creierilor, când adolescentul este obosit intelectualmente, el poate să fie atins de o *boală nervoasă*, mai mult sau mai puțin

primejdioasă, putând merge până la unele forme de *neburie*, care poate să nască sub influința unui exces de încordare a miștii. *Epilepsia* sau boala copiilor, deși poate să se ivească în această perioadă a vieții, ea atârna însă de un viciu ereditar (de moștenire.)

Această etate este supusă la diferite forme de *angine*, dela angina cea mai ușoară, simplă, catarală (din răceală) până la angina *difterică*, apoi la *pojar*, *vârșat*, *scarlatină*, *anemie*, etc. *Scrofulele* sunt mai rare decât în vrâsta copilăriei; *ofitica* însă se poate arăta mai des, deși apogeul ei se vede în etatea adultă.

Aceste boale se pot ocoli în mare parte printr'o viață regulată, pază bună, regim alimentar apropiat, activitate intelectuală bine ordonată, etc.

Am ajuns la *igiena tinerii fete*. La etatea de 13-14 ani, organismul fetei trece printr'o revoluție, sau mai bine zis printr'o evoluție organice care o deosebește din punctul de vedere igienic și medical de băiat. Pe câtă vreme acesta n'are decât să îndestulească trebuințele cari sunt produse de creștere, iar ceeace îi rămâne din câștig să îmagazineze servindu-i spre dezvoltare. Tată pe lângă cheltuielile ceate de creșterea ei mai trebuie să îndestuleze și cheltuietă creată prin *perderea lunară* a unei părți din sângele său.

Această evoluție se face de multe ori fără nici o zărnăncare, pe tăcut, la multe însă ea se îndeplinește cu greutate, aducând oarecari stricăcuni în sănătatea lor. Căci, în acest timp sângele devine mai sărac, dacă nu cumva o igienă bine regulată nu ar repara pierderile ce el le încearcă, mai întâiu fiindcă el să scurge dintr'un organism încă rău pregăit pentru acest deficit lunar, apoi fiindcă turburările apetitului și ale mișturii fac ca el să primească materiale, care îl repară în mod îndestulător. Pe de altă parte sistemul nervos, care joacă un rol mare în această îngrămădire de sânge într'un punct determinat al corpului, rămâne fără încetare treaz (deștept) și câștigă o excitare (întărire) obicinuită, care, dacă nu este potolită în fiecare lună prin ușurarea așteptată, se schimbă într'o iritație bolnavicioasă, care poate duce la boala *isterie* (la istericele).

Așa dar punctul principal al igienei tinerii fete este ca să facem tot chipul ca sângele ei să fie înțreținut în bune condițiuni, ca el să-și urmeze cu ascultare cursul care-i este hotărât, pentru ca sistemul ei nervos să nu câștige niciodată o preponderanță de care ușor poate abuza.

Prima condițiune de succes este o *hrană bună*, substanțială conștând mai cu samă din ouă, pește, carne de vacă. A doua condițiune este ca fata să facă un *exercițiu* îndestulător; pe lângă studiu, desemn, muzică să caute să-și pună în mișcare în fiecare zi toți mușchii. Cusutul și alte lucruri cu mâinile nu trebuie s'o fină prea mult pe scaun; ea trebuie să se miște, să facă plimbări, pe jos mai bine decât în trăsură, cel puțin două ore pe zi (un cias înainte de prânz și un cias după amiază), să facă exerciții de gimnastică apropiate sexului ei. Afară de acestea, puțină hidroterapie (cură de apă rece) este foarte folositoare; în lipsă de duși reci poate să facă spălături cu apă rece. Întru cât privește *somnul*, el

trebuie să fie de 7-8 ore pe zi, și pe cât poate fata să se culce mai de vreme pentru ca să se scoale mai de dimineață; somnul de noapte este cu mult mai bun decât cel de ziua. Dar aceasta nu va să zică că vom să excludem *balurile*, mai ales că fetele formează cea mai frumoasă podoaabă a unei petreceri dansante, ceea ce vom să spunem este ca balurile să fie mai rare și să nu fină până în ziua albă. *Teatrul* nu prea este bun pentru fete, căci el nu este un mijloc potrivit ca să liniștească nervii.

Pentru fetele din oraș se recomandă ca cel puțin două luni de vară să le *petreacă la țară*, unde pot să-și facă o bună provizie de aer și de lumină.

Cât despre *costum* (îmbrăcăminte) vom pomeni că el trebuie să fie făcut astfel ca să lase cea mai mare libertate creșterii și mișcărilor corpului, să nu strângă corpul în nici o parte alui. Obiectul cel mai interesant din acest punct de vedere este *corsetul*, care este un adevărat instrument de tortură (de chin) pe care toate fetele îl poartă sub pretext de a susține lăsa pieptul și abdomenul, dar de care ele s'ar putea lipsi foarte bine, dacă neludurata moară, nu le-ar porunci să-l poarte. Purtarea cor-

setului aduce multe neajunsuri pe cari nu mă voi încumeta să le înșir pe toate și cari multe sdrucină sănătatea, mai ales când ea dă fire este slabă. Nu voi să stăruim mai multe asupra acestor neajunsuri, fiind lucru fără de folos, căci cele mai multe dintre celitoare, sunt sigur că nu mi-ar asculta poavața. Procesul corsetului datează de veacuri, căci sunt veacuri decând cea mai frumoasă jumătate a neamului omenesc, în loc de ași lăsa în voie amplitudinea și grațiile cari îi sunt naturale, a început să poarte aceste mașini lidoase de tortură, cari nu sunt bune decât să strice forma corpului pe care au pretențiunea de a-l înfrumuseța. Acest proces, după cât se pare, va dura cât va dura femeia și nu se va sfârși decât odată cu peirea lumii.

Voiu termina cu adolescența amintind că în această perioadă fata este destinată ca să-și schimbă numele și condițiunea socială, trecând în starea tinerii fetei și *căsătoria* este pentru ea, ca și pentru băiat, un bogat isvor de gândiri serioase asupra cărora nu este locul să stăruim aci.

În numărul viitor voiu vorbi despre *igiena etății adulte*.

Dr. Vasile Bănuț.

Autorul Dicționarului Sănătății.

Sifilisul

După război, spitalele civile și militare s'au umplut de *sifilitici*. N'a fost certat nici săracul, nici bogatul, nici plugarul, nici negustorul, nici femeia, nici bărbatul, nici copilul, nici bătrânii, cu un cuvânt sifilisul a luat înăpșarea unei molimi grozave. Sifilisul apare azi, și la noi, ca o boală intrusă, *grozavă* și nu ne înșelăm când declarăm, că apare chiar ca un *pericol* pentru neam.

Sifilisul e tot așa de periculos ca și *oftica*. Din cauza unei credințe greșite în popor, *sifilisul* (*sfrânșia*, *frenșă* sau *cel-perit*) e luat drept o boală rușinoasă, sifiliticil fug de medici; vin numai când sunt prea grav bolnavi dar atunci e prea târziu. Trece întâi pe la babele satului, cari nu numai că nu se pricep dar îngreuiază boala și-o ajută să lucreze mai repede și numai după ce au ajuns la amăr dau fuga la spital sau medic. Sifilisul e o boală grozavă. Din cauza lui țara se *depopulează* (se mișcorează numărul locuitorilor) iar *neamul slăbește în puteri*, (degenerează). Din cauza sifilisului *școală* în fiecare an numărul tinerilor de care are nevoie *armata*, deci țara pentru apărarea ei.

Sifilisul la noi în țară se cunoaște de vre-o 3-4 sute de ani. Boala e adusă din alte țări. Întai a fost adusă din America, și când s'a răspândit și prin Europa oameni au crezut că e o pedeapsă dumnezeiască pentru fără delegiilor lor. Medicii la început nu o cunoșteau și nici nu știau ce leacuri să dea bolnavului. Azi însă se cunoște două leacuri foarte bune care vindecă sigur boala. Medicii și numai ei știu să îngrijească pe astfel de bolnavi.

Așa că orice sifilitic nu trebuie să se ducă decât la medic și neîntârziat. Sifilisul azi se cunoaște în toată lumea.

Sifilisul e o boală care se ia (lipicioasă, molipsitoare, contagioasă,) o să vă spun mai la vale cari sunt chipurile prin care se înbolnăvește un om, de frânșie.

Sămânța boalei (microbul, adică ființa care nu se vede cu ochii liberi) care de boala aceasta se cunoaște bine încă de acum 15 ani, se știe ce chipare, cum se

mișcă (se mișcă nespuse de repede) cum se hrănește, cum să înmulțește, unde o găsești la *rânille iul* (șanere, bube, ulcere,) în *sângele lui, în scuipat, pe limbă, pe buze, la ficat, la creier* ciar, pretuti în ai. Înțelegi prea bine cât de periculos e sifiliticil pentru semenii lui, căci poate răspândi sămânța boalei ușor și repede.

Orice om sănătos poate căpăta sifilis, dacă nu se păzește și are o rană, ozgârietură, oricât de mică. Tinerii sunt cei dințai cari se înbolnăvesc, mai cu seamă recruții, cari vin prima oară la țarg, la oraș. Și se înbolnăvesc dela femei stricate servitoare, țărănci bolnave, care scapă de controlul medicului.

Sifilisul se mai ia prin *sărut*, prin *paharul* din care a băut un sfrânșit, *strachinele*, *gamela*, *lingura*, cu care a mâncat sfrânșitul. Cu alte cuvinte *trebuie să vă păziți să nu beți și să nu mâncați după nimeni*.

Sifilisul e o boală grea care se *moștenește*, *copilul* care se naște din părinți sifilitici el însăși este *sifilitic*.

O femeie sifilitică rar să n'ntâmplă să nască la vreme.

Ea lapadă adesea. Un copil sifilitic născut, poate să-l alăpteze mamă-sa.

Dacă copilul a luat sifilis după ce s'a născut, trebuie îndată înțarcat ca să nu înbolnăvească și pe mamă-sa.

Rândul viitor am să vă scriu cum trebuie să se caute sifiliticii, și când au dreptul să se căsătorească.

Cluj, 1921 1 Iunie.

Dr. Od. Apostol

med. spital C. VI Arm.

Înștiințare. Rugăm pe toți colaboratorii și prietenii noștri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacție, astfel în cât să fie primite cel mai târziu în ziua de Luni care precede ziua aparițiunii ce este *Duminica*.

MUNCA ȘI COOPERATIE

Cum s'au născut Băncile Populare și Cooperativele în vechiul Regat

În numerile trecute am arătat cum s'au înființat cooperativele, de tot felul la Satele dela câmp; și vedem acum cum s'au născut dealuri și la munte.

Cele de credit și economie, numite Bănci populare, precum și cele de aprovizionare și desfaceri în comun, s'au născut odată cu cele dela câmp, numai că scopul și dezvoltarea lor n'a fost la fel. Astfel cooperativele de aprovizionare și desfaceri în comun, la dealuri, se înființase pentru aprovizionarea cu alte feluri de unelte oameni de prin aceste părți ocupându-se cu vîile și pomaritul, iar dela munte, cu creșterea vitelor și cu exploatarea pădurilor.

Cum cei dela munte sau dealuri n'aveau pământ de muncit, ocupați lor era creșterea vitelor, astfel s'au născut cooperativele lăptării, cari, în foarte multe locuri au dat rezultate frumoase; ceeace a servit mai mult economiei naționale, e

O altă ocupație era și este și acum, ca și creșterea vitelor, exploatarea pădurilor.

După cum știm și pădurile ca și moșile erau întinse, mulți proprietari aveau păduri mari, seculare: cari când intrau pe mână unul exploatator în scură vreme îl făceau milionar.

Atunci cooperatorii noștri s'au gândit și la acest lucru, și s'au asociat în cooperative pentru exploatarea de păduri; cari e drept nu s'au dezvoltat așa de repede și de bine, dar, cari promite ca în scurtă vreme să se desvolte tot așa de tare, ca și celelalte feluri de cooperative.

Prin înființarea de cooperative pentru exploatarea de păduri se rezolvă două probleme:

1. Problema lipsei de lucru pentru cei dela munte;

2. Problema efimării mâinii de lucru pentru acest fel. Odată cooperativele de exploatarea de păduri luând ființă cât mai multe, se poate desvolta, pe lângă ele, și celelalte ramuri de activitate analoge, adică vor lua naștere, ferăstraie pentru prepararea scândurilor, butucilor, etc.; apoi fabrici de mobile etc.; toate acestea făcându-se cu și prin el însuși muncitorul de acest fel.

În rezultatele sunt așa de frumoase și de mari; și cu înrăurire așa de puternică asupra celorlalți încât cheștiunea aceasta în foarte scurtă vreme va deveni tot așa de importantă ca și cea agrară.

Astfel: Revista Economică No. 3 Martie trecut publică un articol al d-lui G. Turneanu despre Cooperativa forestieră „Râul Târgului” din C. Lung Mușcel, din care extragem: „Din bilanțul cooperativei „R. T.” la 31 Dec. 1920, se vede că la un capital de Lei 721.211.60, ajutor de un credit de Lei 8.214.254.69, din care 7.225.322.05, acordat de centrală cooperativei sătești cu 7%, în care se cuprind și procentele și comisionul, a avut un rulment de 20 milioane Lei. Beneficiul net al întreprinderii este pe 1920, de Lei 1.233.598.17 după ce la bilanțul s'a dat o sumă de Lei 429.770.45 pentru amortizări și Lei 567.831.55 pentru împăduriri, sumă ne mai pomenită cu această destinație până azi la noi în bilanțul unei alte societăți forestiere. Destinația unui fond așa de însemnat în acest scop pune în evidență sforțările cinștite ce cooperativa le face spre a corespondență din toate punctele de vedere, misiunii sale... Aurel I. Leppăda

Intre toti cetatenii Clujului!

Cu prilejul dureroasei pierderi viteazului ostaș Aviatorul Sublocotenent Bonțescu Cetățeni Clujului, într-o pornire unanimă, fărăosebire de credință și naționalitate, în pornirea acia sublimă înfrățire adânc omonească, au cu toți parte petrecând rămășițele pământesti a le eroului, la gară.

Domnul Comandant al Corpului Armată. d-I general de Divizie Petala, profund mișcat de omagiul ce locuitorii din Cluj, au acordat vitejei armatei Române, a adresat Primăriei Comunei Cluj, o adresă de mulțumire, către Cetățeni, adresă ce le-o aducem la cunoștință prin Coloanele noastre, într-un cât ne mim și noi suflutele d-I Comandant al Corpului de Armată, ce vede în astfel de manifestațiuni omonești, făgașul viitoare înțelegeri și înfrățiri, dintre locuitorii țării.

Adresa adresă către Cetățeni Clujului.

„Domnule Primar”
Intâmplarea atât de tristă pentru noi, a morții vitejei a aviatorului Sublocotenent Bonțescu, ne-a dat prilejul să vedem cât de strânsă e azi legătura sufle-

tească între oștirea română și între toți cetățenii acestui oras. În unanimitatea cu care au venit să aducă un ultim omagiu aceluia care, la datorie, a căzut în lupta pentru progresul civilizației omonești, în cuvintele de laudă și de respect, pe cari prin viu grai sau prin presă, le-au adresat, fără deosebire de naționalitate sau de confesiune, acelui vrednic soldat al României.

Sunt deci interpretul lor când, în numele Corpului 6 Armată și a grupului V de Aviativ, va rog, să arătați eminenților frunțași ai vieții noastre publice reprezentanților autorităților civile, presei locale cât și tuturor cetățenilor orașului Cluj cari printr-o așa de impunătoare manifestațiune de simpatie, s'au strâns în jurul nostru, cu prilejul doliului pe care-l am încercat, mulțumirile noastre cele mai recunoscătoare, și în credința sentimentelor de grațitudine ce le păstrăm.

Primiți, vă rog, d-le Primar Asigurarea întregii mele stime.

General de divizie
N. Petala.

Serbările societății „Tinerimea Română”

Un număr mare de oameni de bine și-au arătat sarcina să ajute la propășirea tinerimii prin concursuri de cel mai bun elev al tuturor școlilor din România. Concursurile se au loc în fiecare an la București.

În România Mică, aceste întreceri aveau mai mult un interes de luminare a tinerimii. Azi când ele vin feciori și fetele române de petufundeni, concursurile „Tinerimii” ajută la înfrățirea sufletești a — neamului, — înfrățindu-ne copii în aceeași iubire de neam și carte românească.

Copii, copii veniți de pretutindeni, din colțurile cele mai îndepărtate ale Ardealului ca și din țările scândate de Nistru, din Maramureșul împădurit ca și din câmpiile mănoase ale Banatului, — copii veseli ce și flutură în soare podoabele strălucitoare ale costumelor naționale, se strâng la olaltă în „Arenale Romane” clădire ce ne amintește gloria străbună. Acolo e întrecerea. E cânt, adus din toate colțurile țării, doine și hori, de răsună se-nal până departe.

Alături, în muzeul militar unde suat depuse trofee luate dela dușman, armuri străvechi străjuse, mărturi ale vitejei trecute. Înăntă copii într-o clipă de repaus. Cei din Lugoj se îndreaptă surâzători spre cei din Chișinău, și încep a sfătui. — Cei din București se strecoară pînă grupuri servind prietenii de călăuză tuturor. Prietenii multe se leagă, prietenii ce se păstrează în viitor știind unirei neamului.

Serbările s'au deschis printr-un serviciu religios la Mitropolie. Cândul tuturor trebuie mai întâi să se îndrepte către D-zeul ce ne-a ajutat să vedem împlinit visul neamului.

Au urmat apoi concursurile de cânt dela Arenă și împărțirea premiilor. În această zi, care alegoric, s'au reprezentat toate în provinciile românești și au glorificat lucrările neamului. A plăcut în deosebire țara ce reprezenta „munca”; lu-

crători voinici trăteau cu ciocanele în nicovale străbătând Bircureștii într'un car frumos având tricolorul rădicat sus, deasupra, fluturând vesel în batăia vântului.

Lumea privia cu dragoste răsplătind cu urale pe micii lucrători.

Astfel s'au sfârșit serbările societății „Tinerimea Română”. Și din ele mulți din copii neamului a cestuia au câștigat credința că fie la Tisa, fie la Nistru, românul este croit din aceeași bucată, îndrumat de aceleași gânduri, spre aceeași țintă.

Sărbătorirea lui N. Iorga

La 18 Iunie învățatul Neculai Iorga împlinește 50 ani.

De 35 de ani el muncește sânguitor descoperind întunecimile trecutului neamului nostru, luptând pentru înfrățirea visului unirei tuturor Românilor, în sfârșit făcându-ne cinste prin lucrările sale până departe peste hotare, unde faima sa a pătruns până în țările îndepărtate ale Apusului.

În istorie, în literatură, în știință și gazetărie, — în toate a lucrat cu folos și cinste. Prin el cultura românească a făcut un pas înainte și neamul a avut un puternic sprijin.

Neculai Iorga este și președintele „Ligei Culturale,” o societate pentru deșteptarea poporului și luminarea lui, ce lucrează în tot vechiul regat, societate pe care o conduce de 15 ani. Liga Culturală a îndemnat mult pe Români să intre în războiul întregirei neamului, întrefinând dragostea de țară. Conducătorii acestei instituțiuni, recunoscând și voind să slăvească marile merite ale lui Neculai Iorga, au hotărât strângerea unui fond, adevă unei averi, care va purta numele marelui învățat și va servi înfrățirii unei universități pentru popor la Vălenii-de-munte.

Astfel se va sărbători împlinirea vrăstei de 50 ani a lui Neculai Iorga, pe care Clujul de mult a căutat să-l cinstească, dând unuia din cele mai frumoase străzi ale sale — numele marelui învățat.

CORRESPONDENȚE DIN TARA

Comemorarea eroilor din Brlaz-Neamț.

În ziua de 5 Iunie, s'au sărbătorit plăcile comemorative puse pe monumentul slăvirei eroilor din comună în No. de 92, morți în războiul pentru întregirea neamului românesc. Slujba religioasă s'a oficiat de Protoereul județului ajutat de Procoji din comună, iar onorurile au fost date de Reg. 15 Războeni și 55 Infanterie cu drapel și muzici. A asistat populația comunei, din comunele vecine, autoritățile civile și militare în frunte cu D-I Prefect, N. Calmuschi, D-nii colonelii Fotino și Ionescu, D-I Gh. Albu Ad-torul plășei, primarii și notarii din plasă.

S'au rostit cuvântări înflăcărâte de Protoereul județului, D-I Prefect, D-I colonel Fotino, Institutul D-I Trifan și Gh. Popovici primarul comunei, prin care s'a preaslăvit memoria celor căzuți pe câmpul de onoare, făcând apel la public de a avea sub ocrotirea sa, numărul orfani, văduve și pe părinții bătrâni ai eroilor care prin suprema jertă a vieții lor au făcut România-Mare. S'a expediat telegramă de omagiu și recunoștință M. S. Regelui.

Plăcile comemorative s'au făcut din marmoră cu ajutorul bănesc al populației și prin stăruința Doamnelor Române din localitate în frunte cu: D-na Silvia Armășescu, Peltz, Crăcioanu, Horodnicuțeanu, Popovici, Bors, Lessner și altele. În toate colțurile țării așa se cinstesc eroii neamului.

Posta redacției

Domnului Săndulescu, Președintele Cercului Cultural „Prietenii Științei” Ivanovca Rusă Județul Cetatea Albă. Vă mulțumim pentru modul călduros cu care înbrățișati ziarul nostru și făgăduința ce ne faceți de a înprăștia cât mai mult „Cultura Poporului”.

Cu asemeni Români de inimă cari înțeleg că numai prin Cultură un popor se poate ridica și desvolta, viitorul neamului nostru, se poate considera ca asigurat.

Direcțiunea

De vorbă cu cititorii noștri

Gazeta noastră ținând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile și toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noștri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tipărită foaia lor, la cunoștințele și învățămintele frumoase de care simt mai multă nevoie precum și la toate îmbunătățirile ce socotesc că trebuiesc făcute gazetei noastre. Vom ține seamă de cele ce ne vor spune prietenii noștri cititori, și vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Acei ce răspundesc ziarul **Cultura Poporului** împlinesc o datorie de bună Români.

CRONICA SĂPTĂMĂNEI

Sărbătorirea lui Tudor Vladimirescu la Academia română

Pentru că serbările din luna April date în amintirea revoluției și morții lui Tudor Vladimirescu întâmplată acum 100 de ani, s'au părut prea mici pentru măreția faptelor lui, Academia română adevă adunarea învățaților mari a țării, a ținut să-și arate și ea recunoștința și admirația pentru acel ce a murit apărând cauza românească. Academia a ținut deci o adunare sărbătorească în cinstea amintirii Domnului Tudor, adunare la care a luat parte Măria Sa Regele însoțit de A. Sa Principele Carol. Regele și-a arătat, într-o cuvântare frumoasă plăcerea care o are de câteori se află între învățații țării, slăvind apoi meritele lui Tudor. A vorbit în urmă învățatul N. Iorga, care a arătat suferințele și luptele lui Tudor pentru a-ajunge la libertatea neamului.

Cât era de iubit acest mare bărbat al poporului nostru de către oamenii din timpul lui, ne-o arată un cronicar, popa Ilie, într-o scriere a lui cu prilejul morții Vladimirescului. Iată ce scrie popa Ilie: „Aceluia care domnise fără cucă și fără topuz, cu durere de inimă am auzit și am plâns, când l-au vândut pe Tudor doi căpitani ai săi și l-au tăiat noaptea. Și am mers cu mitropolitul Ilarion la mănăstire de am făcut slujbă pentru odihna sufletului și plângea lumea și părintele Ilarion se bătea cu pumnii în piept și dădea crucea la norod de se închina și multă jale a fost pe noi toți.”

Da. A fost în anul acela, 1821, multă jale la noi. Un bărbat de seamă, Tudor Vladimirescu a fost mișelește ucis de streini și oastea lui împrăștiată. Gândirea lui Tudor a rodit însă și rezmerița făcută de el pentru libertatea neamului n'a fost zădarnică. Țările românești s'au îndrumat spre o nouă viață fericită și liberă.

Intâmplările din Banat

E foarte măhnitor ca un popor de curând liberat să caute să subjuge pe foștii tovarăși de arme făcându-le tot felul de neajunsuri. E cu atât mai măhnitor cu cât acest popor e cel sârbesc, cu care până azi am trăit în pace deplină, neavând în decursul istoriei nici un războiu, nici o neînțelegere.

Se știe că peste 150.000 de Români au rămas în Torontal, partea din Banat alipita Sârbiei. Granița s'a tras și de atunci purtarea Românilor localnici ca și a statului român a fost din cele mai cinstitute. Nimeni n'a căutat să știrbească autoritatea sârbească în înviturile date ei prin legătura de pace.

Totuși sârbii, cu frica acelor cari știu că nu pe drept stăpânesc un lucru, au căutat totdeauna să nedreptățească populația românească.

Astfel de curând au închis granița pentru țărani ce au pământurile de amândouă părțile hotarului, silindu-i pe aceștia să-și părăsească holdele sau acarelele în voia întâmplării. La această faptă nedreaptă se mai adăugă câteva atacuri contra grănicerilor noștri, cari fără nici o vină din partea lor, au fost urmăriți cu focuri de armă pe pământul României și au trebuit să ducă o luptă sângeroasă.

D-I Take Ionescu, ministrul pentru atacurile din afară ale țării,

rei, a plecat la Belgrad spre a orându-i pașnic toate aceste neînțelegeri și a face o alianță, adevă o tovarășie cu Jugoslavia după cum am făcut cu Polonia și Cehoslovăcia. La Belgrad, capitala Jugoslaviei, d-I Take Ionescu a avut o frumoasă primire din partea poporului și guvernului, ceea ce ne face să credem că ne înțelegerile locale din Banat vor lua sfârșit, frații noștri din Torontal căpătând libertatea deplină.

Bulgarii plătesc, — dar nu se liniștesc

Bulgarii au început să ne plătească datoriile astfel cum e scris în tratatul de pace. Ei ne-au trimis de curând 40.000 de vite ce vor fi date populației din Dobrogea pradată de armatele lor. Ne-au înapoiat de asemenea o parte din lucrurile ce le furaseră din București unde până și moaștele Sfântului Ioan nu le-au cruțat ci doi colonei din oștirea lor le-au ridicat într-o bună zi pentru a le trece peste Dunăre.

Cu toate acestea tot nu voesc să se cumințească. Bande de hoți în ucigași numiți comitagi, sunt întreținute de o societate a lor numită „Dobrogea” și trimisi la noi, peste graniță, pentru a prada populația liniștită și pașnică. Acești comitagi dau adevărate lupte cu grănicerii și soldații noștri, omoară pe români și turci, pătrunzând până aproape de Tur-tucaia și Bazargic. Guvernul pentru a stăvili aceste crime a ordonat starea de asediu și a trimis armată pentru stăpîrea hotărîților. Și, pentru că în Bulgaria se formează și să întrețin aceste bande, s'a cerut din nou socoteală guvernului bulgar pentru acest fapt.

Slăvirea vitezei Ecaterina Teodorou

Rămășițele pământesti ale eroinei Ecaterinei Teodorou ucisă, la Muncel pe când ataca în fruntea companiei ce o comanda, au fost desgropate și după, cu mare cinste au trecut prin multe orașe, au ajuns la Târgul-Jiu.

Aici, în ziua eroilor au fost înmormântate, făcându-se funerarii naționale, față fiind A. S. Regalia Principele Carol și primul ministru d-I general Avereșcu. E o cinste deplină meritată de această vrednică eroină ce a murit pentru țară.

Înțelegeri între România și Sârbia.

Intre România și Sârbia s'a încheiat o alianță (Invoială) la fel cu cea încheiată între noi și Cehi. Alianța privește mai vârtos apărarea dinșpre Ungaria, a granițelor noastre.

Preamărirea jertfelor României.

În parlamentul dela Paris s-a desbatut pacea încheiată între Români și Unguri Cu această ocazie ministrul președinte al Franței d-I Briand, într-o caldă cuvântare a vorbit despre jertfelor uriașe pe cari le-a adus România pentru câștigarea izbânzii. Briand a spus că Franța nici odată nu se va amesteca în treburile din launtru ale României, ca să apere pe unguri din România, fiindcă țara noastră nu este mamă mașteră cu supuși săi, cum a fost Ungaria. Camera franceză a înțeles și ea cu cuvântul ei pacea, așa încât acum, hotărîrile păcii intră în vigoare numai decît.

INFORMATIUNI

Incoronarea Suveranilor.

Incoronarea se va face neamănat în toamnă. D-l gen. Coandă a plecat la Paris pentru cumpărarea unor lucruri ce nu se găsesc în țară iar d-l Petrescu a plecat pîru acelaș scop la Wien. În Alba-Iulia se va pune în ziua de 25 Iunie, piatra de temelie a catedralei, unde va avea loc încoronarea.

Moartea lui Emil Costinescu.

Unul din fruntașii vieții noastre politice, fost ministru de finanțe în mai multe rânduri Emil Costinescu a murit la București în vîrstă de 77 ani.

Nunțul papal în Ardeal.

Trimisul sf. Părinte dela Roma cu numele Marmaggi a vizitat zilele trecute Metropolia Blajului unde a fost primit cu toate dragostea.

Prețul vitelor. După cum ni se scrie din toate părțile Ardealului prețul vitelor s'a ridicat cu 100 procente adecă de 2 ori cât a fost înainte.

Transporturi. Din Italia vor sosi, în cursul acestei luni mari transporturi de orez.

Regele Ungurilor. Gazetele străine află din Pesta, că Ungurii ar vrea să aleagă de rege pe Albrecht de Habsburg și nu mai vreau pe Carol. Insuși Horthy s'ar învoi la aceasta, dacă Albrecht i-ar lua în căsătoria pe fiica sa.

Atentat asupra ducelui de Württemberg.

Ducele de Württemberg, fost feldmareșal în armată germană, șeful actual al Casei de Württemberg, a fost jertfa unui atentat pe când se afla la vânătoare la castelul prietenului său principele Emeric de Zeil, în apropiere de Lent Kirch (Svabia de jos).

Seara, pe când se întorcea dela vânătoare un necunoscut, ascuns între copaci, a tras un foc de armă pe la spate asupra ducelui, rănindu-l atât pe dănsul cât și pe prietenul său, prințul de Zeil.

Rănilile sunt ușoare din cauza mantalei, care a oprit pătrunderea lor.

Atacuri bulgare în Cadrilater.

Crimele odioase comise de eomitagi bulgari în cadrulater continuă. În ultimele două zile ei au comis trei atacuri, jefuind sate întregi, torturând și schingiind până la agonie pe victimele lor. La Akdanlar, comitagiul au îmbrăcat pentru a jefui în liniște, uniformă românească. Poliția și jandarmeria este pe urma acestor bande îndrăznețe. Guvernul nostru a intervenit pe lângă guvernul din Sofia, pentru încetarea acestor atacuri banditești.

Aur României. România va primi de la Austria și Ungaria vre-o câteva milioane în aur — parte ce ni se cuvine din capitalul fostei bănci austro-ungare.

Despăgubiri de războiu. În curând vor sosi în țară medicamente, în valoare de 150 milioane din Germania. Aceste medicamente sunt abia o mică parte din suma pe care ne-o datorește Germania.

Prințul Japoniei a plecat din Franța în Belgia, unele a fost primit de regele Albert și întreg guvernul belgian.

În fața judecății. Marți în 14 Iunie s'a început judecarea, în Cluj, a acelor conducători al muncitorilor, cari au îndemnat pe oameni la grevă generală. Judecarea se face la Curtea Marțială, intrarea fiind liberă pentru oricine.

Schimbarea banilor nemțești. Hărțile de câte 100 lei tipărite de Nemți vor fi înlocuite cu bani românești. După hărțile de 100 lei vor fi scoase pe rând și celelalte. Avizul se va trimite tuturor comunelor. Din bani nu se va face nici o reținere.

Furtună. S'a deslănțuit la Brașov o furtună strașnică. Acoperișuri întregi au fost luate, copaci desrădăcinați. Firele-telefonice și telegrafice au fost rupte. A căzut în același timp și o grindină de mărimea oului de porumbiel. Pagubele cauzate sunt foarte mari. De asemenea și la București s'a deslănțuit săptămîna trecută noaptea o furtună violentă.

Înțelegere română-polonă.

Tratatule cari au avut loc la Varșovia între delegații României și ai Poloniei, s'au terminat printr'un acord perfect. Delegații români vor sosi în țară în cursul acestei săptămîni.

Comuniști împușcați. Comuniștii arestați în Basarabia, pe când erau aduși la București, au încercat să fugă. Soldații cari îi însoțeau, după ce i-au provocat să stea și nu au fost ascuțați, i-au împușcat.

Locomotive din Austria. Zilele aceste vor sosi în țară locomotivele trimise de România spre reparare, în Austria. Săptămîna trecută au fost primite tot din Austria, o mulțime de locomotive nouă.

Ungaria își vinde fabricile.

În capitala Ungariei au sosit mai mulți bancheri englezi pentru a cumpăra mai multe fabrici. Se vorbește că vor cumpăra și vestita fabrică de muniții din insulă Csepel, de lângă Pesta.

Înțelegere între Greci și Sârbi.

Între Iugoslavia și Grecia s'a încheiat o învoială cu privire la portul Saloniki. Grecii lasă un loc din port, pentru liberă intrare Sârbilor. Sârbii dau în schimb alte lucruri Grecilor.

Trenurile.

Se aduce la cunoștința poporului că trenurile cari umblă pe linia Ciucea-Cluj și Cluj-Teiuș vor circula pe viitor după cum urmează: Din Cluj spre Ciucea pleacă un tren vicinal (care merge numai dela Cluj la Ciucea) la orele 4 și 55 minute după amiază și ajunge la Ciucea la 9 ore seara. Îndărăt pleacă dela Ciucea la ora 2 și 45 noaptea și ajunge la Cluj la 6 ore 57 dimineața. Din Cluj spre Teiuș pleacă la 1 și 35 după amiază și ajunge la Teiuș la 6 și 39. La 2 noaptea pleacă spre Cluj și ajunge la Cluj la 7 și 21 m. dimineața.

Hoști arestați. Agenții siguranței au arestat en în gara Cluj trei vesticți pungăși de buzună chiar în momentul când operau furt de 20.000 lei.

O nouă jertfă a hoștilor.

În ziarul „Voința” din Cluj Băne Gavrilă a lui Vasile, țara de 23 ani din Căpușul Mic, a venit cu câteva vite și mai mulți oi la târgul de Vineri (săptămîna trecută) din Cluj, ca să le vîndă.

După ce a vîndut vitele la târgul din Cluj a plecat la țară luând cel dintâi tren care duce spre Oradea-Mare. În comuna Aghireș însă s'a dat jos din tren și deoarece drumul spre Căpușul Mic duce prin niște păduri, fiind obosit de drum s'a așezat jos sub un copac ca să se odihnească puțin.

Nu peste mult au ieșit din tulpuri trei bărbați bine îmbrăcați cari simțindu-l că doarme au început să-l lovească cu bastoane.

În starea disperată în care se afla bietul țaran ne mai putînd se apăra, tâlharii i-au furat tot bani ce îi avea la el (vreo 8-10,000) lei și au fugit prin tulpurile pădurei.

Bietul țaran a fost transportat la un spital din loc și cu tot ajutorul ce i-l — au dat medicii — fost cu neputință să fie readus la conștiință și astfel a încetat viața.

Se crede, că acești hoști. I-au urmărit încă din Cluj, și dându-se jos din tren și ei acolo unde s'a coborât țaranul i-au eșit pe altă cale înainte și astfel au făcut supra-i în drăznețul atac.

Serviciul polițienesc din Cluj caută pe făptuitorii acestui omor.

BANCA NAȚIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovaclia) etc. cum și în principalele orașe din țară

BANCA ROMÂNEASCA

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000.000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE,

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,

Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.